Ἀριθ. 280 – Λεπτὰ εἴκοσι.

ΕΤΟΣ ΣΤ'

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ἑνδέκατος | Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἀθήναις, γρ. 10, ἐν ταῖς ἐπαρχίαις γρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ γρ. 20.– Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι.–Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὁδὸς Σταδίου, 6 | 10 Μαΐου 1881

ΣΕΙΣΜΟΙ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΠΡΟ ΤΟΥ 1821

Τοῦ λόγου γινομένου ἐπ' ἐσχάτων περὶ τοῦ σφοδροτάτου σεισμοῦ τοῦ καταστρέψαντος τὴν ἀνθηρὰν Χίον, ἔγεινε σὺν τοῖς ἄλλοις ἡ παρατήρησις ὅτι ἡ ἔκσπασις καὶ ἀπὸ τῆς φυσικῆς των θέσεως ἀποκίνησις τῶν τυμπάνων ἀρχαίων στύλων σημαίνει ὅτι καὶ τὴν Ἀττικὴν, ἰδίως δὲ τὰς Ἀθήνας συνετάραξαν κατὰ τὴν μακρὰν περίοδον τῶν αἰώνων σφοδροὶ σεισμοί.

Ἡ παρατήρησις αὕτη εἶνε ὀρθοτάτη, θὰ ἠδυνάμεθα δὲ νὰ ἐξετάσωμεν ἀκριβέστερον τὰς ζημίας ἃς ἐπήνεγκον οἱ σεισμοὶ εἰς τὴν πόλιν κατὰ διαφόρους χρόνους, ἂν ἡ ἱστορία διεφύλασσεν ἡμῖν πλήρη κατάλογον τῶν γενομένων σεισμῶν. Ἀλλὰ τοιαῦται ἀκριβεῖς σημειώσεις ἐλλείπουσι δυστυχῶς καὶ μόνον σποραδικὰς μανθάνομεν εἰδήσεις.

Αὐτοὶ οἱ μῦθοι, ἐν οἷς συμβολικῶς καὶ μυστηριωδῶς πολλάκις διεφύλαξαν οἱ ἀρχαῖοι τὴν παλαιοτάτην φυσικὴν ἱστορίαν τῶν χωρῶν ἃς κατῴκουν, φαίνονται μαρτυροῦντες καὶ ἐν Ἀττικῇ περὶ προϊστορικῶν γεωλογικῶν φαινομένων. Ἴσως δὲ ἡ ἅμιλλα τῆς Ἀθηνᾶς καὶ τοῦ Ποσειδῶνος καὶ μάλιστα ὁ περὶ τοῦ Ἀγχέσμου μῦθος, ὡς πέτρου πεσόντος ἀπὸ τῶν χειρῶν τῆς θεοῦ ἐν ᾧ διεσκεύαζε τὰ τῆς πόλεως, εἶνε ἀμυδρὰ καὶ συμβολικὴ ἀνάμνησις προαιωνίων σεισμικῶν ἐνεργειῶν τῆς φύσεως.

Τὰς δὲ πρώτας ἀκριβεῖς ἱστορικὰς σημειώσεις περὶ σεισμῶν ἐν Ἀθήναις γενομένων εὑρίσκομεν παρὰ τῷ Θουκυδίδῃ. Ἀνέγραψε δ' αὐτὰς ὁ μέγας ἱστορικὸς οὐχὶ ἐξ ἁπλῆς ἀναγραφικῆς περιεργίας, ὡς ποιοῦσιν οἱ κοινοὶ τῶν χρονογράφων οἱ τὰ φυσικὰ συμβάντα ἀναμίξ μετὰ τῶν ἀνθρωπίνων ἔργων συνανθυλεύοντες, ἀλλ' ἐξ ἀνωτέρας τινὸς σκέψεως φιλοσοφικῆς. Ἐπειδὴ, ἐκθέτων ἐν τῷ προοιμίῳ τὴν σύμπτωσιν τῶν δεινῶν ἅτινα ἐπήνεγκεν ὁ πελοποννησιακὸς πόλεμος, ὀρθῶς παρετήρησεν ὅτι μετὰ τῆς ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων κακίας συνειργάσθη κατὰ περίεργον σύμπτωσιν πρὸς τὴν καταστροφὴν καὶ ἐρήμωσιν μοιραία τις μανία καὶ ἐκτροπὴ τῆς φύσεως· «τά τε πρότερον »ἀκοῇ μὲν λεγόμενα, ἔργῳ δὲ σπανιώτερον βε»βαιούμενα οὐκ ἄπιστα κατέστη, σεισμῶν τε »περὶ, οἳ ἐπὶ πλεῖστον ἅμα μέρος γῆς καὶ ἰσχυ»ρότατοι οἱ αὐτοὶ ἐπέσχον, ἡλίου τε ἐκλείψεις, »αἳ πυκνότεραι παρὰ τὰ ἐκ τοῦ πρὶν χρόνου μνη»μονευόμενα ξυνέβησαν, αὐχμοί τε ἔστι παρ' οἷς »μεγάλοι ἀπ' αὐτῶν καὶ λιμοὶ καὶ ἡ οὐχ ἥκιστα »βλάψασα καὶ μέρος τι φθείρασα, ἡ λοιμώδης »νόσος.»

Διαρκοῦντος τοῦ πελοποννησιακοῦ πολέμου δὶς γίνεται μνεία σεισμῶν συμβάντων ἐν Ἀθήναις. Καὶ πρῶτον μὲν οἱ πολλοὶ σεισμοὶ οἱ διαταράξαντες τὸν χειμῶνα τοῦ 427 τὴν Ἀττικὴν, Βοιωτίαν καὶ Εὔβοιαν καὶ μάλιστα τὸν βοιώτιον Ὀρχομενὸν ἐγένοντο αἰσθητοὶ καὶ ἐν Ἀθήναις, ὡς ῥητῶς τοῦτο μαρτυρεῖται ὑπὸ τοῦ Θουκυδίδου (Γ' 87, 4). Ἦσαν δὲ οἱ σεισμοὶ οὗτοι σύγχρονοι πρὸς τὴν δευτέραν ἐν Ἀθήναις ἐπιδημίαν τοῦ γνωστοῦ λοιμοῦ, ὅστις τελέως μὲν οὐδέποτε εἶχεν ἐκλίπει, ἀλλ' εἶχεν ὅμως ὁπωσδήποτε κοπάσει ἐν τῷ μεταξύ, ἐπελθούσης τινὸς διαλείψεως.

Μετά τινα δ' ἔτη, κατὰ τὸ ἔαρ τοῦ 420, συνέβη ἄλλος σεισμὸς ἐν Ἀθήναις. Συμπίπτει δ' οὗτος μετὰ μιᾶς τῶν σπουδαιοτάτων ἐκκλησιῶν τοῦ ἀθηναϊκοῦ δήμου, ἐκείνης καθ' ἣν ὁ νεαρὸς Ἀλκιβιάδης ἀντέταξε τὸ πρῶτον εἰς τὸν Νικίαν τὰ σχέδια καὶ τὰς ἐνεργείας τοῦ πολυκινήτου καὶ πολυμηχάνου αὐτοῦ νοῦ. Ἀφορμώμενος ἐκ τῆς πρό τινος ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων συναφθείσης συμμαχίας μετὰ τῶν Βοιωτῶν καὶ ὑπὸ τῆς δυσαρεσκείας ἣν αὕτη τε καὶ ἡ μὴ παράδοσις τοῦ ὑπὸ τῶν Βοιωτῶν κατεχομένου φρουρίου Πανάκτου καὶ τῆς Ἀμφιπόλεως εἰς τοὺς Ἀθηναίους εἶχε προκαλέσει ἐν τῇ πόλει, διενοήθη νὰ διαπραγματευθῇ τὴν φιλίαν τοῦ δήμου πρὸς τοὺς Ἀργείους καὶ τοὺς συμμάχους αὐτῶν. Πρέσβεις δὲ τῶν Ἀργείων ἀφίκοντο εἰς Ἀθήνας τὴν ἄνοιξιν τοῦ 420 κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον καθ' ὃν καὶ ἀπεσταλμένοι τῆς Σπάρτης ἐζήτουν παντὶ τρόπῳ νὰ ἐπιφέρωσι συμβιβασμὸν τῶν διαφορῶν τῶν δύο μεγάλων πόλεων. Καὶ εἰς μὲν τὴν βουλὴν παραστάντες οὗτοι ἐδήλωσαν ὅτι ἐστάλησαν ὡς πρέσβεις αὐτοκράτορες παρὰ τῆς Σπάρτης· ἀλλὰ δόλῳ τοῦ Ἀλκιβιάδου πεισθέντες νάρνηθῶσι τοῦτο ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ δήμου ἐξήγειραν τὴν γενικὴν ἀγανάκτησιν, καταβοώντος αὐτοῦ πρώτου τοῦ Ἀλκιβιάδου. Ἐπιτυχούσης δὲ τῆς πανουργίας τοῦ νεαροῦ δημαγωγοῦ, οἱ Ἀθηναῖοι παρεσκευάζοντο νὰ καλέσωσιν ἤδη τοὺς Ἀργείους καὶ νὰ δεχθῶσι τὴν συμμαχίαν μετ' αὐτῶν καὶ τῶν συμμάχων αὐτῶν, ὅτε σεισμὸς ἐπελθὼν ἐπήνεγκε τὴν διάλυ-

σιν τῆς ἐκκλησίας, τοῦθ' ὅπερ ἐβοήθησεν εἰς τὰ σχέδια τοῦ φιλολάκωνος Νικίου, τοὐλάχιστον μέχρι τινός. Ἀναγινώσκοντες τὴν διήγησιν ταύτην παρὰ τῷ Θουκυδίδῃ (Ε' 45) καὶ τῷ Πλουτάρχῳ (Νικ. 10) δὲν πρέπει νὰ νομίσωμεν ὅτι ἡ ἐκκλησία τοῦ δήμου ἐν βίᾳ διελύθη ἕνεκα τῆς σφοδρότητος τοῦ γενομένου σεισμοῦ. Οὐδέτερος τῶν συγγραφέων χαρακτηρίζει τὸν σεισμὸν ὡς σφοδρόν, μᾶλλον δ' ἐκ τῶν λόγων αὐτῶν δυνάμεθα νὰ εἰκάσωμεν ὅτι ἦτο ἄσημός τις. Λόγος λοιπὸν τῆς διαλύσεως τῆς ἐκκλησίας δὲν ἦτο ἡ σφοδρότης τοῦ σεισμοῦ καὶ ἡ ἐντεῦθεν ἐπελθοῦσα ταραχή, ἀλλ' αὐτὸ τὸ φαινόμενον, ὅπερ ἐθεωρήθη ὡς διοσημία· κατὰ δὲ τὴν ἐπικρατοῦσαν συνήθειαν ἐν Ἀθήναις αἱ διοσημίαι ἐπέφερον τὴν διάλυσιν τῆς ἐκκλησίας τοῦ δήμου. Διὰ τοῦτο δὲ εὐφυέστατα ὁ Ἀριστοφάνης, καταγελῶν τῆς ὑπερβολῆς ἐν τῇ χρήσει ταύτης τῆς συνηθείας, εἰσάγει ἐν τοῖς Ἀχαρνεῦσι (στ. 169 κ. ἑ.) τὸν Δικαιόπολιν ἀπαγορεύοντα νὰ γείνῃ συζήτησις ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ περὶ τοῦ μισθοῦ τῶν Θρᾳκῶν, ἐπειδὴ ἔσταζεν ἐπ' αὐτὸν ῥανὶς βροχῆς, ἄρα εἶνε διοσημία. Μεθ' ὃ ὁ κῆρυξ διαλύει διαταγῇ τῶν πρυτάνεων τὴν ἐκκλησίαν*.

Ἀλλὰ καὶ ἀλλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος ὑπῆρχε τὸ αὐτὸ ἔθος ἕνεκα διοσημίας. Οὕτως ἐν Κορίνθῳ βλέπομεν ἕνεκα σεισμοῦ γενομένου ἐπερχομένην τὴν διάλυσιν συνεδρίας (Θουκ. Ε' 50, 5). Ἐν δὲ Σπάρτῃ τῷ 412, ὅτε ἐψηφίσθη συμμαχία μετὰ τῶν Χίων καὶ Ἐρυθραίων καὶ ἀποστολὴ στόλου δέκα νηῶν ὑπὸ τὸν Μελαγκρίδαν, ἐπελθόντος σεισμοῦ μετεβλήθη ἡ ἀπόφασις καὶ ναύαρχος μὲν ἐστάλη ἄλλος, ὁ Χαλκιδεύς, ὁ δὲ ἀριθμὸς τῶν νηῶν ἀπὸ δέκα περιεστάλη εἰς πέντε μόνας (Θουκ. Ε' 50, 5).

Μετὰ τούτους τοὺς ἐπὶ τοῦ πελοποννησιακοῦ πολέμου γενομένους ἐν Ἀθήναις σεισμούς, ὧν τὴν ἐπιμελῆ ἀναγραφὴν χρεωστοῦμεν εἰς τὸν Θουκυδίδην, οὐδὲν παρεδόθη ἐπὶ μακροτάτους αἰῶνας, ἐπὶ ὑπερδισχίλια ὅλα ἔτη, περὶ ἄλλων σεισμῶν. Ἀλλὰ τότε μανθάνομεν περὶ τοῦ σφοδροτάτου τῶν σεισμῶν τῶν ἐν Ἀθήναις γενομένων. Ἰδοὺ διὰ τίνων περιγράφεται οὗτος ὑπό τινος τῶν συγχρόνων· «τῷ ἔτει τούτῳ μέγας σεισμὸς ἐγένετο καὶ »ἅπαντες οἱ οἶκοι ἐσείσθησαν καὶ ἡ ἐκκλησία τοῦ »ἁγίου Διονυσίου εἰς δύο ἐσχίσθη καὶ ὁ τοῦ ἀρ»χιερέως οἶκος κλόνῳ μέγα καὶ λίθῳ ἐκ τοῦ Βρά»χου προσβληθεὶς τὸ ἀνώγειον ἐκρημνίσθη. Τοῦτο »δὲ ἐγένετο τὸ ἑσπέρας τοῦ ἁγίου Χαρίτωνος· »πολλοί τε οἶκοι τῆς τοῦ Σωτῆρος Νικοδήμου »μονῆς κατεκρημνίσθησαν καὶ ἡ Βασιλικὴ ἐκκλη»σία ἐρράγη καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ εἰς τὴν Μητρό»πολιν ὁ Δημήτριος κεραυνῷ βληθεὶς ἐτελεύτησεν »ἀφήσας ὀρφανὰ καὶ χήραν**». Ἂν καὶ αἱ εἰδήσεις αὗται περιλαμβάνονται ἐν τῷ χρονικῷ τῆς μονῆς τῶν ἁγίων Ἀναργύρων, ὅπερ ἐξήγειρέ τινας ἀμφιβολίας, οὐδένα ἔχομεν λόγον νὰ δυςπιστήσωμεν πρὸς τὴν διήγησιν τοῦ μοναχοῦ. Μᾶλλον δὲ πρέπει νὰ ἐπιμείνωμεν εἰς τὰ λεγόμενα ὑπ' αὐτοῦ, τὸ μὲν ἵνα εὕρωμεν τὸν χρόνον καθ' ὃν ἐγένετο ὁ σεισμός, τὸ δὲ ἵνα ἐξηγήσωμεν τὰ κατ' αὐτόν. Τὸ ἔτος τοῦ σεισμοῦ δὲν ἀναγράφεται ἐν τῷ ἀποσπάσματι τοῦ χρονικοῦ, ἀλλ' ἔχομεν τὸν χρόνον κατὰ προσέγγισιν δεδηλωμένον διὰ τῆς μνείας τοῦ Δημητρίου, ὅςτις κατὰ πιθανώτατον λόγον εἶνε ὁ ἱερεὺς Δημήτριος Κολοκύνθης ὁ τῷ 1651 πορευθεὶς εἰς Κωνσταντινούπολιν πρὸς τὸν πατριάρχην Ἰωαννίκιον καὶ λαβὼν πατριαρχικὴν ἄδειαν ἵνα ἱδρύσῃ τὴν μονὴν τῶν ἁγίων Ἀναργύρων. Ἀλλ' οὐδὲ μέχρι τοῦ 1687 δυνατὸν νὰ συνέβη ὁ σεισμὸς ὁ καταστρέψας τὸν οἶκον τοῦ ἀρχιεπισκόπου, ἐπειδὴ οὗτος ἐσώζετο ἔτι ἀκέραιος ὅτε ἦλθεν ὁ Σπὼν εἰς Ἀθήνας καὶ κατὰ τὴν ὑπὸ τῶν Βενετῶν ἀργότερον ἐν ἐκείνῳ τῷ ἔτει γενομένην ἅλωσιν τῆς πόλεως. Ἀλλὰ τῷ 1751, ὅτε ἐπεσκέψατο τὴν πόλιν ὁ Stuart, τοῦ οἴκου τοῦ ἀρχιεπισκόπου καὶ τῆς ἐκκλησίας Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου ἐσώζοντο μόνα τὰ ἐρείπια. Ἄρα ὁ σεισμὸς ἐγένετο μεταξὺ τοῦ 1687 καὶ τοῦ 1751*. Ἐγένετο δὲ τὴν ἑσπέραν τοῦ ἁγίου Χαρίτωνος, ἤτοι τὴν εἰκοστὴν ὀγδόην τοῦ Σεπτεμβρίου, οὐχὶ δὲ τὴν πρώτην Ἰουνίου, ὡς ἐσφαλμένως ἔγραψαν οἱ κ. A. Mommsen καὶ J. Schmidt. Τῶν δὲ βλαβέντων κτιρίων ἡ ἐκκλησία τοῦ ἁγίου Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου καὶ ὁ οἶκος τοῦ μητροπολίτου ἔκειντο προσεχῆ ἀλλήλοις, καθ' ἃς ἄλλοθεν ἔχομεν μαρτυρίας, κατὰ τοὺς προσβορείους πρόποδας τοῦ Ἀρείου Πάγου. Ὥςτε τὸν λόφον ἐκεῖνον προφανῶς ἀποκαλεῖ Βράχον ὁ χρονογράφος, ἐξ οὗ κατέπεσεν ὁ μέγας λίθος. Ἡ δὲ μονὴ τοῦ Νικοδήμου, ἧς πολλοὶ οἶκοι ἐσχίσθησαν, εἶνε βεβαίως ἡ ὁμώνυμος τὴν σήμερον Ῥωσικὴ ἐκκλησία. Οὕτω καὶ ἡ βυζαντιακὴ ἐκκλησία τῶν ἁγ. Θεοδώρων ἐν Ἀθήναις ἔν τινι ἐγγράφῳ τοῦ Πάπα Ἰννοκεντίου τοῦ Γ' τῷ 1208 ἀναφέρεται ὡς monasterium Sancti Theodori**. Τοὺς δ' ἐν τῷ χρονικῷ ἀναφερομένους οἴκους πρέπει νὰ ἐννοήσωμεν ἢ πραγματικὰ κελλία, ἂν ὁ ἅγιος Νικόδημος δὲν ἦτο μόνον κατ'

* Ἰδ. καὶ Ἐκκλησιαζ. στ. 791 καὶ Σχολ. Ἀριστοφ. εἰς Ἀχαρνέων στ. 171.

** Ἀρχαιολ. Ἐφημερὶς 1853 σελ. 944.

* Ἰδ. καὶ Mommsen, Athenae Christianae σ. 44. Ὁ σοφὸς διευθυντὴς τοῦ ἐν Ἀθήναις ἀστεροσκοπείου κ. Julius Schmidt ἐν μὲν τῇ συγγραφῇ αὐτοῦ Studien über Erdbeben. ("Εκδ. Β'. Ἐν Λειψίᾳ 1879 σ. 160) τάσσει τὸν σεισμὸν τοῦτον ἀορίστως μεταξὺ τοῦ 1641 καὶ 1660, ἐν δὲ τῇ διατριβῇ αὐτοῦ Vulkaneruptionen und Erdbeben (ἐν τῷ τοῦ Deffner «Archiv für mittel-und neugriechische Philologie» Τεύχ. Α'-Β'. 1880 σ. 111) μεταξὺ τοῦ 1636 καὶ 1660. Ἀλλὰ νομίζω ὅτι τἀνωτέρω ἐκτεθέντα περὶ τῆς χρονολογίας, ἐν οἷς ἀκολουθῶ μάλιστα τῷ Mommsen, εἶνε πειστικά. Ἐν τοῖς Studien ὁ κ. Schmidt συγκεχυμένως ἀναγράφει τὰ τῶν ἀθηναϊκῶν σεισμῶν κατὰ τὸν πελοποννησιακὸν πόλεμον· ἡ δὲ μελέτη τῶν πηγῶν πείθει ὅτι ὀρθότερα εἶνε τὰ ἐν τῇ προμνημονευθείσῃ αὐτοῦ νεωτέρᾳ διατριβῇ ἀναγραφόμενα.

** Ἰδ. τὴν ἐμὴν σημείωσιν περὶ τῆς ἐν Ἀθήναις ἐκκλησίας τῶν ἁγίων Θεοδώρων ἐν Π α ρ ν α σ σ ῷ τόμ. Β' σ. 72.

ὄνομα μονή, ἢ γειτονικά τινα κτήματα τῆς ἐκκλησίας ταύτης, ὁποῖα καὶ τὴν σήμερον ἔχει αὕτη, ἀνήκοντα τοῖς Ῥώσοις. Ἤτο δὲ γνωστὴ ἡ παλαιὰ αὕτη βυζαντιακὴ ἐκκλησία ἐπὶ τῆς Τουρκοκρατίας ὡς Σωτῆρα Λυκοδήμου ἢ Νικοδήμου. Ἀλλὰ τίς εἶνε ἡ ἐν τῷ χρονικῷ ἀναφερομένη Βασιλικὴ ἐκκλησία, περὶ ἧς δὲν εἶνέ τι γνωστόν;* Εἰκάζω ὅτι τοῦτο τὸ ὄνομα εἶχεν ἡ ἐκ τῶν παλαιῶν χριστιανικῶν χρόνων Basilica, ἥτις ἀνεκαλύφθη ἢ παρετηρήθη πρὸ εἰκοσαετίας περίπου ἐν τῷ νῦν κήπῳ τῶν Ἰλισσίδων Μουσῶν, ἔνθα τὸ πρό τινων ἐτῶν πηχθὲν θερινὸν θέατρον ἐξ ἀσυγγνώστου ἀμελείας ᾠκοδομήθη κατὰ μέρος ἐπὶ τῶν θεμελίων τῆς Βασιλικῆς ἐκείνης.

Τοιοῦτος καὶ ὁ σεισμὸς τοῦ δεκάτου ἑβδόμου ἢ δεκάτου ὀγδόου αἰῶνος, εἰς ὃν πρὸ τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος εἰς καὶ μόνος μαρτυρεῖται ἐπακολουθήσας ἐνέτει 1805. Ἐγένετο δ' οὗτος κατὰ μῆνα Σεπτέμβριον τῇ 5[17 κατὰ τὸν Dodwell**. Προηγήθησαν δ' αὐτοῦ ῥαγδαῖαι βροχαὶ, ἀστραπαὶ καὶ βρονταὶ μετὰ πνικτικὴν ζέστην. Ἡ δὲ καταιγὶς αὕτη διήρκεσεν εἴκοσι καὶ ἓξ ὅλας ὥρας ἄνευ διακοπῆς. Καθ' ἃ ἀναφέρει ὁ Ἄγγλος περιηγητής, τότε πρὸς τοῖς ἄλλοις ὁ Ἰλισσὸς ἀπὸ ἀνύδρου διώρυγος μετεβλήθη εἰς ἄγριον καὶ βαθύρρουν ποταμὸν κατακλύσαντα τὰ πέριξ, θέαμα ἄξιον λόγου διὰ τοὺς συγχρόνους Ἀθηναίους, οἵτινες συνέρρεον παμπληθεῖς ἵνα θαυμάσωσι τὸν ἔκτακτον τοῦτον ῥοῦν τοῦ ποταμοῦ. Τῇ ἑπομένῃ τοῦ σεισμοῦ ὁ Ἰλισσὸς εἶχεν ἀποβάλει ἤδη τὴν προτέραν αὐτοῦ ὁρμὴν, μετὰ δὲ τρεῖς ἡμέρας ἐπανῆλθεν ἡ συνήθης αὐτοῦ ξηρότης, ἀφ' ἧς σπανιώτατα ἀρίσταται, ὡς γνωστόν.

Τοιοῦτοι οἱ ἐν Ἀθήναις γενόμενοι μέχρι τοῦ 1821 σεισμοὶ, περὶ ὧν ἐσώθησαν εἰδήσεις. Πάντως δ' ἐγένοντο καὶ ἄλλοι μὴ ἀναγραφόμενοι ὑπὸ τῶν ἱστορικῶν καὶ χρονογράφων. Πιθανώτατον δὲ εἶνε ὅτι καὶ κατ' ἄλλους σεισμοὺς, ὧν ἐσώθησαν εἰς ἡμᾶς περιγραφαὶ, ἐσείσθησαν μὲν καὶ αἱ Ἀθῆναι, δὲν ἀνεγράφη δὲ τὸ γεγονὸς, περιορισθείσης τῆς διηγήσεως εἰς τοὺς τόπους ἔνθα οἱ σεισμοὶ ἐγένοντο μάλιστα αἰσθητοὶ ἢ προὐξένησαν μεγάλας ζημίας. Τοῦτο δυνάμεθα μάλιστα νὰ εἰκάσωμεν περὶ τῶν κατ' Αὔγουστον τοῦ ἔτους 553 μ.χ. ἐπανειλημμένων φοβερῶν σεισμῶν, οἵτινες ἐπήνεγκον σπουδαίας καταστροφὰς καὶ ζημίας ἀνυπολογίστους κατὰ τὸν Κρισσαῖον κόλπον, τὴν Κορινθίαν, τὴν Ἀχαΐαν καὶ τὴν Βοιωτίαν καὶ οὓς ἐκτενῶς περιγράφουσιν οἱ Βυζαντινοὶ ἱστορικοί.

Ἀπὸ δὲ τοῦ 1821 καὶ ἐντεῦθεν οὐ μόνον σεισμοὶ πολλοὶ ἔσεισαν καὶ τὰς Ἀθήνας, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀναγραφὴ αὐτῶν ἔγεινεν ὁσημέραι τακτικωτέρα. Μάλιστα δὲ ἀπὸ τοῦ ἔτους 1858, ὅτε ἀνέλαβε τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἐπ' ἀγαθοῖς ἱδρυθέντος ἀστεροσκοπείου τῶν Ἀθηνῶν ὁ ἀκάματος ἐπιστήμων κ. Ἰούλιος Σμίθ, δυνάμεθα εἰπεῖν ὅτι ἔχομεν τακτικὸν ἡμερολόγιον τῶν ἐν Ἑλλάδι καὶ κατὰ τὴν Ἀνατολὴν γενομένων σεισμῶν, ἀνερχόμενον εἰς χιλιάδας πολλὰς παρατηρήσεων, ἃς δύνανται νὰ εὕρωσιν εὐχερῶς οἱ ἀναγνῶσται τῆς Ἑστίας ἐν τῇ διδακτικωτάτῃ αὐτοῦ συγγραφῇ τῇ ἐπιγραφομένῃ «Μελέται περὶ σεισμῶν.»

Σπυρ. Π. Λαμπρος.

* M o m m s e n, Athenae christianae σ. 44, σημ.**.

** D o d w e l l, Classische und topographische Reise durch Griechenland γερμ. μεταφρ. Τόμ. Α' σ. 295.

Ο ΙΑΤΡΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ

[Μυθιστορία Ι. Τουρφένη.—Μετάφρ. Ἀγγέλου Βλάχου].

Συνέχεια· ἰδὲ σελ. 278.

Ζ'.

Ὀλίγαι τινὲς πληροφορίαι.

— Μοῦ ἐπιτρέπετε, εἶπεν ἑσπέραν τινὰ ἡ Λουκία, νὰ σᾶς ἐρωτήσω κάτι;

— Τὸ κάτι αὐτὸ θὰ εἶνε πολὺ λεπτὸν, ἀφοῦ ἀρχίζει μὲ προοίμιον, εἶπεν ὁ Ἀντώνιος.

— Ἡ ἐρώτησις ἀφορᾷ σᾶς, ἰατρὲ, καὶ δὲν ἠξεύρω ἂν πρέπει νὰ τὴν κάμω.

— Δὲν πειράζει, εἶπεν ὁ Ἀντώνιος· σᾶς δίδω τὴν ἄδειαν νὰ μ' ἐρωτήσετε ὅ,τι θέλετε, εἴτε μὲ ἀφορᾷ, εἴτε ὄχι.

— Εὐχαριστῶ. Ἤθελα νὰ μάθω, πῶς εἶς ἄνθρωπος διακεκριμένος, καθὼς σεῖς . . . .

Ὁ Ἀντώνιος διεῤῥάγη εἰς γέλωτα.

— Πολὺ καλά, εἶπεν ἡ Λουκία διακοπτομένη, ἠμπορεῖτε νὰ γελᾶτε ὅσον θέλετε, ἀλλ' ὅπως δήποτε εἶσθε ἄνθρωπος διακεκριμένος, τὸ ἠξεύρετε.

— Ἂν μετρία ἐκπαίδευσις καὶ ἀνατροφὴ ἀποτελοῦσι καθ' ὑμᾶς διακεκριμένον ἄνθρωπον, τότε εἶμαι ὑπερήφανος διὰ τὴν πατρίδα μου.

— Ἐννοεῖτε δηλαδὴ, ὅτι ὑπάρχουν εἰς τὴν πατρίδα σας πολλοὶ ὅμοιοί σας;

— Ὁμιλεῖτε σπουδαίως; ἠρώτησεν ὁ Ἀντώνιος. Τότε θεωρεῖτε, φαίνεται, τὴν Ἰταλίαν ὡς βασίλειον τυφλῶν, ὅπου βασιλεύουν οἱ μονόφθαλμοι. Πιστεύσατέ μου, φιλτάτη μου κυρία, θὰ εὕρῆτε πολλοὺς ἀνωτέρους μου, οἵτινες ζῶσιν ἄχρηστοι καὶ ἀποθνήσκουν ἄγνωστοι. Δὲν φαντάζεσθε, ἐξακολούθησε, πόσαι διάνοιαι, πόσαι δυνάμεις καὶ πόσοι εὐγενεῖς πόθοι, χάνονται πνιγόμενοι εἰς τὴν πνευματικὴν αὐτὴν ἀντλίαν, ἥτις ἐπὶ τοῦ εὐρωπαϊκοῦ χάρτου ὀνομάζεται Ἰταλία.

Νέφος ἀνεκφράστου μελαγχολίας ἐσκίασε τὴν συνήθως αἰθρίαν μορφήν του. Ἡ Λουκία ἐνόησε κ' ἔμεινε σιγῶσα.

— Λοιπὸν, ὑπέλαβεν ὁ Ἀντώνιος κινῶν ἐπιχαρίτως τὴν κεφαλὴν, ὡσεὶ θέλων ν' ἀπαλλαγῇ ὀχληροῦ βάρους, ἐπιθυμεῖτε νὰ ἐξακολουθήσετε; Σᾶς ἐρχίνετο παράδοξον, πῶς ἄνθρωπος διακεκριμένος ὡς ἐγὼ κατήντησε νὰ παίζῃ κιθάραν· τοῦτο ἠθέλατε νὰ εἰπῆτε;

— Διόλου! — πῶς ἦτο δυνατὸν νὰ ζῇ εἰς μι-

κρὸν χωρίον καθὼς αὐτὸ, ἐν τῷ μέσῳ χονδρῶν χωρικῶν.

— Χονδρῶν χωρικῶν! ὑπέλαβεν ὁ Ἰταλός. Μὲ συγχωρεῖτε ὅτι σᾶς διακόπτω καὶ πάλιν, ἀλλὰ δὲν ἠμπορῶ ν' ἀκούω νὰ ὀνομάζωνται τοιουτοτρόπως οἱ ἡμερώτεροι ἄνθρωποι τῆς γῆς. Ὀνομάσετέ τους ἀμαθεῖς, δεισιδαίμονας, ὅ,τι θέλετε, ἀλλὰ μὴ τοὺς λέγετε χονδρούς. Διατί τοὺς νομίζετε τοιούτους;

— Ἀλλὰ, εἶπεν ἡ Λουκία μετά τινος ἀμηχανίας, ὁ πατήρ μου μὲ εἶπε πολλάκις ὅτι τὸν ἐσταμάτησαν εἰς τοὺς περιπάτους του καὶ τοῦ ὡμίλησαν ἀπρεπῶς.

— Ἐννοῶ κάλλιστα ὅτι ἐστενοχωρήθη ὁ Σὶρ Ἰωάννης, διότι χωρικοί τινες τοῦ ἀπέτειναν τὸν λόγον εἰς γλῶσσαν τὴν ὁποίαν δὲν ἐννόει· δὲν ἐννοῶ ὅμως, πῶς ἐξέλαβε τὴν οἰκειότητα ὡς ἔλλειψιν σεβασμοῦ καὶ τοὺς κατηγορεῖ ὡς χονδρούς ἀνθρώπους.

— Ἰατρὲ, δὲν ἀπαντᾶτε εἰς τὴν ἐρωτησίν μου.

— Θεωρεῖτε τὴν ἐδῶ ζωήν μου ὡς δυστύχημα δι' ἐμέ;

— Ὄχι ὡς δυστύχημα ἀλλ' ὡς τύχην κατωτέραν τῆς ἀξίας σας.

— Καὶ ἂν δὲν δύναμαι νὰ κάμω ἀλλέως; εἶπεν ὁ Ἀντώνιος.

— Ἠξεύρετε πολὺ καλὰ, ὅτι αὐτὸ δὲν εἶνε ἀληθὲς, εἶπεν ἡ Λουκία μετά τινος ζέσεως. Ἠξεύρετε κάλλιστα, ὅτι ἀρκεῖ μίαν λέξιν νὰ εἴπητε, διὰ νὰ μεταβληθῇ ἡ σημερινή σας θέσις εἰς θέσιν πολὺ ἀνωτέραν.

— Βλέπω τὶ τρέχει, εἶπεν ὁ Ἀντώνιος μειδιῶν, οἰκειώθητε μὲ τὴν Σπεράντσαν, καὶ σᾶς διηγήθη θαύματα περὶ τῶν μεγαλείων τὰ ὁποῖα μὲ περιμένουν. Μὴ πιστεύετε τόσον εὔκολα, σᾶς παρακαλῶ, πληροφορίας, τὰς ὁποίας θὰ σᾶς δώσουν περὶ ἐμοῦ ἡ Σπεράντσα καὶ ἡ μήτηρ της.

— Σεῖς ὅμως μοῦ εἴπετε, ὅτι ἡ Σπεράντσα εἶνε κόρη μὲ νοῦν καὶ μὲ καρδίαν.

— Μάλιστα καὶ ἡ μήτηρ της ἐπίσης Ἀλλ' ὁσάκις πρόκειται περὶ ἐμοῦ, τὰς παραφέρει ἡ φαντασία των. Εἶμαι ἡ λατρεία των, καὶ ἂν ἀκούσουν ὅτι μοῦ ἔχουν κάπου φυλαγμένον κανὲν βασίλειον, θὰ τὸ πιστεύσουν.

— Ἂν σᾶς ἀγαποῦν,—καὶ ἠξεύρω ὅτι σᾶς ἀγαποῦν—θὰ εἰπῇ ὅτι ἔχουν τοὺς λόγου των.

— Λόγους φανταστικοὺς, ἢ τοὐλάχιστον ὑπερβολικούς. Αἱ γυναῖκες, καθὼς λέγουν, εἶνε εἰς ὅλα ὑπερβολικαί. Ἀδύνατον νὰ πεισθῇ ἡ Ῥόζα, ὅτι δὲν ἔσωσα τὴν ζωὴν τῆς κόρης της κατὰ τὴν τελευταίαν της ἀσθένειαν· ἐνῷ τὸ πρᾶγμα δὲν εἶνε ἀληθές. Ὡς πρὸς τὴν Σπεράντσαν, φαντάζεται ὅτι μοῦ χρεωστεῖ ἄπειρον εὐγνωμοσύνην, διότι εἰς μίαν ὑπόθεσιν, ἥτις τὴν ἐνδιαφέρει πολὺ, κατέβαλα μερικὰς προσπαθείας, αἱ ὁποῖαι, χρεωστῶ νὰ τ' ὁμολογήσω, ἀπέβησαν ἐντελῶς μάταιαι.

— Μὲ τὶ τέχνην ὑποτιμᾶτε τὸν ἑαυτόν σας!

— Διόλου, μὲς Δάβεν, καὶ σᾶς παρακαλῶ νὰ πιστεύσετε, ὅτι ἔχω καλλίστην ἰδέαν περὶ τοῦ ἑαυτοῦ μου· ἀλλὰ δὲν ὑποφέρω καὶ τὴν ὑπερτίμησιν. Θέλετε νὰ μάθετε εἰς τί συνίσταται τὸ λαμπρὸν αὐτὸ μέλλον, τὸ ὁποῖον εἶνε εἰς τὴν διάθεσίν μου, κατὰ τὴν ἰδέαν τῆς Σπεράντσας;

— Ἐννοεῖται, εἶπεν ἡ Λουκία.

— Δὲν θὰ σᾶς φανῇ πολὺ λαμπρὸν, σᾶς τὸ προλέγω. Τὸ παρελθὸν ἔτος... Ἀλλὰ προτιμότερον ἴσως εἶνε, πρὸς πλειοτέραν σαφήνειαν, νὰ σᾶς εἴπω πῶς καὶ πόθεν κατήντησα εἰς αὐτὸν τὸν τόπον.

— Σᾶς τὸ παρακαλῶ, εἶπεν ἡ Λουκία, ἐντείνουσα πᾶσαν αὐτῆς τὴν προσοχήν.

— Εἶνε ἱστορία, ἥτις δύναται νὰ συνοψισθῇ εἰς ὀλίγας λέξεις. Ὅτι ἓν τέκνον τῆς Σικελίας ἢ οἱαδήποτε ἄλλης χώρας αὐτῆς τῆς χερσονήσου, μὴ ἔχον ἄλλην ἐπιθυμίαν παρὰ νὰ ζήσῃ καὶ ν' ἀποθάνῃ πλησίον τῆς ἑστίας του, ἐδιώχθη αἴφνης διὰ τῆς βίας ἀπὸ τὴν πατρίδα του κ' ἐρρίφθη εἰς τὴν ἔρημον τοῦ κόσμου, εἶνε πρᾶγμα τόσον κοινὸν εἰς τὴν γῆν αὐτὴν, ὥστε δὲν ἔχει ἀνάγκην περαιτέρω ἐξηγήσεως. Τὸ νὰ ἦνέ τις ἐλευθερόφρων ἢ νὰ ἐμπνέῃ ὑποψίαν ὅτι εἶνε, ἀρκεῖ διὰ νὰ πάθῃ πᾶς ἰταλὸς τὰ αὐτά. Παράδοξον ὅμως πρέπει νὰ φανῇ καὶ εἶνε ἀληθῶς παράδοξον,—ὅταν τις ἀναλογισθῇ ποῖος στενὸς δεσμὸς συνδέει τὰς διαφόρους ἰταλικὰς κυβερνήσεις μεταξύ των,—ὅτι ἄνθρωπος διωχθεὶς ἀπὸ τὴν Σικελίαν κατώρθωσε νὰ γείνῃ ἀνεκτὸς καὶ νὰ εὕρῃ καταφύγιον εἰς τὴν Σαρδηνίαν.

Ὁ ἀναγνώστης ἡμῶν παρακαλεῖται νὰ ἐνθυμηθῇ ὅτι ὁ ἰατρὸς Ἀντώνιος ὁμιλεῖ ἐν ἔτει 1840.

— Ἰδοὺ πῶς τὸ πρᾶγμα συνέβη. Καθ' ἣν ἡμέραν τὸ ἔδαφος τῆς Κατάνης κατέστη δι' ἐμὲ πολὺ καυστικὸν — περιττὸν δὲ εἶνε νὰ σᾶς ἀναπτύξω ἐπὶ τοῦ παρόντος τοὺς πολιτικοὺς λόγους τοῦ πράγματος — τὴν ἡμέραν ἐκείνην εἶχον τὸ εὐτύχημα νὰ γείνω δεκτὸς ἐπί τινος πλοίου διευθυνομένου εἰς Γένουαν. Ὅτε ἐφθάσαμεν ἐδῶ, μοῦ ἐζήτησαν τὸ διαβατήριόν μου, καὶ ἐπειδὴ, φυσικῷ τῷ λόγῳ, δὲν εἶχον, δὲν μοῦ ἐσυγχώρησαν νὰ ἀποβιβασθῶ. Εὐτυχῶς ὁ θεῖός μου—ἄγγλος ἀξιωματικὸς, περὶ τοῦ ὁποίου σᾶς διηγήθην ἤδη ὅτι εἶχε νυμφευθῇ τὴν μεγαλειτέραν ἀδελφὴν τῆς μητρός μου—εἶχε τὴν εὐτυχῆ ἰδέαν, ὅτε τὸν ἀπεχαιρέτισα, νὰ μοῦ δώσῃ ἐπιστολὴν συστατικὴν εἰς παλαιόν του φίλον, τὸν ἐν Γενούῃ πρόξενον τῆς Ἀγγλίας. Ἔστειλα τὴν ἐπιστολήν μου πρὸς τὸν κύριον αὐτὸν, καὶ διὰ τῆς παρεμβάσεώς του κατώρθωσα ὄχι μόνον ν' ἀποβιβασθῶ, ἀλλὰ καὶ νὰ μείνω μίαν ἑβδομάδα εἰς τὴν πόλιν. Δὲν ἤξευρα ὅμως, ὡς εὐκόλως φαντάζεσθε, οὔτε τὶ νὰ κάμω οὔτε ποῦ νὰ ὑπάγω, ὅτε πρωΐαν τινα ἀνέγνωσα εἰς τὴν ἐπίσημον ἐφημερίδα τῆς πόλεως μίαν εἴδησιν, ἥτις μ' ἐξήγαγε τῆς ἀμηχανίας μου. Δὲν σᾶς εἶπα, ὅτι κατὰ τὴν ἐποχὴν περὶ τῆς ὁποίας σᾶς ὁμιλῶ, τὸ 1837, ἡ ἀσιατικὴ χολέρα ἐμάστιζεν ὅλην τὴν Ῥιβιέραν. Ἡ ἐφημερὶς λοιπὸν τὴν ὁποίαν ἀνέγνωσα, προσεκάλει ὅλους τοὺς ἰατροὺς, ἐν γένει καὶ ἰδίως τοὺς νέους, νὰ προσέλθωσιν εἰς τὸ ἰατροσυνέδριον καὶ λάβωσιν ὑπηρεσίαν, ἐπὶ ἀμοιβῇ. Ἀπεφάσισα εὐθὺς νὰ προσφέρω τὰς ὑπηρεσίας μου τὸ μὲν ἐκ φιλανθρωπίας, τὸ δὲ καὶ ἐκ λόγων ἐγωϊσμοῦ. Ἐνόησα ὅτι μοῦ προσεφέρετο σανὶς σωτηρίας, εἰς τὴν ὁποίαν ἔπρεπε νὰ πατήσω διὰ νὰ σωθῶ· διότι τὸ ν' ἀφήσω τὴν Ἰταλίαν ἦτο δι' ἐμὲ ἀπελπιστικόν. Ἂν ἐπετύγχανον, ἤμην βέβαιος ὅτι θὰ ἐκέρδαινα τὸν ἄρτον μου χωρὶς νὰ βαρύνω τὴν οἰκογένειάν μου. Προσῆλθον λοιπὸν εἰς τὸ ἰατροσυνέδριον καὶ ἐδήλωσα, ὅπως ἦτο καὶ ἡ ἀλήθεια, ὅτι εὑρεθεὶς ἐν μέσῳ τῆς χολέρας ἥτις εἶχεν ἐνσκήψει πρό τινων μηνῶν ἐν Σικελίᾳ, εἶχον ἀποκτήσει πεῖράν τινα εἰς τὴν θεραπείαν τῆς νόσου. Μὲ ἐδέχθησαν κάλλιστα· ἀλλ' ἅμα εἶδαν τὸ δίπλωμά μου, τὸ ὁποῖον εἶχαν φέρει μαζύ μου μαζὺ μὲ ἄλλα ἔγγραφα, μοῦ εἶπαν, ὅτι ἐπειδὴ ἤμην ξένος—μάλιστα! ἄνθρωπος γεννηθεὶς εἰς τὴν μεσημβρινὴν Ἰταλίαν ἦτο ξένος εἰς τὴν βόρειον—δὲν ἠδύναντο νὰ δεχθῶσι τὴν ὑπηρεσίαν μου, ἐκτὸς ἐὰν ἔκαμνα ἀναφορὰν εἰς τὸν βασιλέα καὶ μ' ἐδίδετο ἡ ἄδεια. Τὸ κατ' ἀρχὰς μοῦ ἐποιοῦσε ἀποστροφὴν ἡ ἰδέα, ὅτι ἔπρεπε νὰ ζητήσω δι' ἀναφορᾶς τὴν ἄδειαν νὰ ἐκθέσω τὴν ζωήν μου ὑπὲρ τῶν ὁμοίων μου. Ἀλλ' οἱ κύριοι τοῦ ἰατροσυνεδρίου μὲ παρεκάλεσαν θερμῶς νὰ ὑποβληθῶ εἰς ἁπλῆν διατύπωσιν, ὡς ἔλεγον, καὶ μοῦ ἐπρότειναν νὰ διαβιβάσωσι τὴν ἀναφοράν μου καὶ νὰ τὴν ὑποστηρίξωσιν. Ὁ πρόξενος τῆς Ἀγγλίας ἐπίσης ἐπολέμησε τὴν ἀντίστασίν μου μὲ τόσην ἐπιμονὴν, ὥστε ἐπὶ τέλους ἐνέδωκα. Ἔστειλα λοιπὸν τὴν ἀναφοράν μου, ἄκων καὶ μὲ μεγάλην μου δυσαρέσκειαν, καὶ τὴν ἑπομένην ἑβδομάδα ἔλαβον τὴν εἰδοποίησιν ὅτι ἡ αἴτησίς μου εἶχε γείνει δεκτή. Τὸ ἰατροσυνέδριον μ' ἔστειλεν ἀμέσως εἰς τὸ Σὰν-ῥέμο, ὅπου ἔφθασα τὴν 23 Ἀπριλίου.

— Τὴν ἐπέτειον τῶν γενεθλίων μου! ἀνέκραξεν ἡ Λουκία μετὰ παιδικῆς φαιδρότητος· τί παράδοξος σύμπτωσις!

— Εὐτυχὴς μᾶλλον, παρετήρησεν ὁ Ἀντώνιος, συγκινηθεὶς ἐκ τῆς ἀθώας ἐκείνης χαρᾶς. Κλείετε λοιπὸν τοὺς εἴκοσι μετὰ δύο ἡμέρας. Χαίρω πολὺ ὅτι μὲ τὸ εἴπατε, διότι, μόλονότι εὑρίσκεσθε ἐπὶ ξένης γῆς, πρέπει ν' ἀκούσητε συγχαρητήρια τὴν ἡμέραν ἐκείνην.

— Μὴ τὸ λησμονήσετε, εἶπεν ἡ Λουκία ἀστειευομένη. Εἴπετε μου ὅμως τώρα, ἐξηκολούθησε, πῶς ἤλθετε νὰ κατοικήσετε ἐδῶ.

— Τελειόνω εὐθύς. Ὅταν ἔφθασα εἰς τὸ Σὰν-Ῥέμο ἡ χολέρα ἦτον εἰς ὅλην της τὴν ἀκμήν. Ἔκαμα ὅ,τι ἠδυνάμην, χωρὶς, ἐννοεῖται, μεγάλας ἐπιτυχίας, ἀλλὰ χωρὶς καὶ νὰ φεισθῶ τὴν ζωήν μου.

— Ὦ! ὅσον δι' αὐτὸ, εἶμαι βεβαία διέκοψε ζωηρῶς ἡ Λουκία.

— Μὲ ἀντήμειψαν ὅμως ἀρθόνως ἡ ἀγάπη καὶ ἡ εὐγνωμοσύνη τῶν ἀνθρώπων. Μετὰ πολλῶν μηνῶν κοπιώδη ἐργασίαν ἡ φοβερὰ μάστιξ ἠλαττώθη, καὶ ἐξέλιπε τέλος ἀφ' ἑαυτῆς. Μετ' ὀλίγον δὲ ὁ δημόσιος ἰατρὸς τῆς Βορδιγέρας, γέρων πολὺ, ἀπέθανε, καὶ τὸ δημοτικὸν συμβούλιον μοῦ προσέφερε τὴν θέσιν του. Ἐδέχθην, διότι καὶ ἡ μικρὰ πόλις μὲ ἤρεσε, καὶ οἱ ἀγαθοί της κάτοικοι μοῦ ἦσαν ὅλοι γνωστοί. Ἀλλ' ἡ κυβέρνησις ἠρνήθη νὰ ἐπικυρώσῃ τὸν διορισμόν μου, ἐπὶ τῇ προφάσει πάλιν ὅτι ἤμην ξένος καὶ διδάκτωρ ξένου πανεπιστημίου. Ἀλλ' ἡ Βορδιγέρα ὅμως ἐπεθύμει ἐκ παντὸς τρόπου νὰ μὲ κάμῃ ἰατρόν της, καὶ ἐπιτροπὴ εἰδικὴ, ἀποτελουμένη ἐκ τοῦ δημάρχου καὶ δύο δημοτικῶν συμβούλων, μετέβησαν εἰς τὸ Τορίνον διὰ νὰ ἐνεργήσουν ὅτι ἔπρεπεν. Ἔγραψε δὲ ὑπὲρ ἐμοῦ καὶ ὁ διοικητὴς τοῦ Σὰν-Ῥέμο, ὅστις μὲ εἶχεν εἰς μεγάλην ὑπόληψιν. Τέλος πάντων ὁ διορισμός μου ἐνεκρίθη, καὶ ἰδοὺ πῶς εὑρίσκομαι εἰς αὐτὸ τὸ χωρίον ὡς ἰατρὸς δημοτικός.

— Τί λυπηρὸν, εἶπεν ἡ Λουκία, σχεδὸν δακρύουσα, νὰ διώκεταί τις τοιουτοτρόπως ἀπὸ τὴν πατρίδα του, ἀπὸ τὴν οἰκίαν του, ἀπὸ τοὺς ἀγαπητούς του. Ὅ,τι μοῦ εἴπατε, μοῦ ἀποκαλύπτει πράγματα τὰ ὁποῖα οὐδὲ κἂν ὑπώπτευον μέχρι τοῦδε. Θὰ ἐκπλαγῆτε ἀπὸ τὴν ἀμάθειάν μου, ἀλλ' εἰπέτε μου, σᾶς παρακαλῶ, πόσα χωριστὰ κράτη εἶνε εἰς τὴν Ἰταλίαν;

— Εἶνε τόσα, εἶπεν ὁ Ἀντώνιος, ὥστε πρέπει νὰ τὰ μετρήσω εἰς τὰ δάκτυλα διὰ νὰ μὴ κάμω κ' ἐγὼ ὁ ἴδιος λάθος. Ἂς μετρήσωμεν: Νεάπολις καὶ Σικελία, Ῥώμη, Σαρδηνία, Τοσκάνα, Πάρμα, Λούκα καὶ Μοδένα· τὸ Λομβαρδοβενετιτὸν βασίλειον, ὑπὸ τὴν Αὐστρίαν, εἶνε τὸ ὄγδοον.

— Καὶ ὅλαι αἱ κυβερνήσεις ὁμοιάζουν;

— Ὅλαι εἶνε δεσποτικαί.

— Καὶ ὁ πάπας, εἶνε καὶ αὐτὸς ἐπίσης κακός;

— Καὶ χειρότερος, ἂν εἶνε δυνατόν. Αὐτὸ, εἶμαι βέβαιος, δὲν σᾶς ἐκπλήττει.

— Νὰ σᾶς εἰπῶ τὴν ἀλήθειαν, ἀπήντησεν ἡ Λουκία, δὲν ἔχω ἰδέαν περὶ αὐτῶν τῶν πραγμάτων.

— Τίποτε παράδοξον εἰς τὴν ἡλικίαν σας. Νεᾶνις μεταβαίνουσα εἰς τὴν Ῥώμην χάριν τῆς ὑγείας της καὶ χάριν διασκεδάσεως δὲν ἐνασχολεῖται βεβαίως περὶ τοῦ εἴδους καὶ τῆς ποιότητος τῶν κυβερνήσεων. Ἐγνωρίσατε πολλὰς ῥωμαϊκὰς οἰκογενείας;

— Καμμίαν σχεδόν. Ἐκτὸς τοῦ πρίγκηπος Σορρώνια, μόνον ἄγγλους ἐβλέπομεν.

— Ὅλοι σχεδὸν οἱ ξένοι τὸ ἴδιον κάμνουν. Ἔρχονται εἰς τὴν Ἰταλίαν ὡς εἰς ἄνετον ξενοδοχεῖον, καὶ εἰς τὰ ξενοδοχεῖα ὀλίγον συνήθως ἐνδιαφέρεταί τις περὶ τῶν ἀνθρώπων τῆς οἰκίας.

— Τί πρέπει λοιπὸν νὰ κάμω, ὅταν ἐπιστρέψω πάλιν εἰς τὴν Ῥώμην, διὰ νὰ γνωρίσω κάπως λεπτομερῶς τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὰ πράγματα ;

— Ἓν μόνον μέσον ὑπάρχει, εἶπεν ὁ Ἀντώνιος. Ν' ἀναμιχθῆτε μὲ ὅλας τὰς κοινωνικὰς τάξεις, νὰ ἀκούετε καὶ νὰ βλέπετε. Ἀλλ' αὐτὸ βεβαίως οὔτε δύναται οὔτε πρέπει νὰ κάμῃ κόρη.

— Ἤθελα νὰ μὴν ἤμουν κόρη, ἂν αὐτὸ πρόκειται νὰ μοῦ γίνεται ἐμπόδιον. Ἀλλ' ὅπως δήποτε ἠμπορῶ νὰ ζητήσω καὶ νὰ λάβω πληροφορίας.

— Βεβαίως, ὑπέλαβεν ὁ ἰατρὸς, καὶ ἐπειδὴ λέγετε ὅτι πρόκειται νὰ ἐπιστρέψετε καὶ πάλιν εἰς τὴν Ῥώμην, ἐπιτρέψατέ μου νὰ σᾶς δώσω μίαν ὠφέλιμον συμβουλήν. Μὴ δανείσετε ποτὲ, δι' οἱονδήποτε λόγον, τὴν Γραφήν σας εἰς ῥωμαῖον.

— Διατί ; Σεῖς μὲ εἴπετε προχθὲς ὅτι πολλοὶ ἰταλοὶ ἀναγινώσκουν τὰς Γραφάς.

— Μάλιστα, ἀλλὰ σᾶς προσέθεσα, ὅτι μία μόνη μετάφρασις εἶνε συγχωρημένη. Ἂν σᾶς ἀνακαλύψουν ὅτι διαδίδετε ἄλλην μετάφρασιν, ἠμπορεῖτε νὰ δοκιμάσετε ποίαν ἀνεξιθρησκείαν ἔχει ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ὡς πρὸς τοὺς συμπατριώτας μου, ὅσοι τολμοῦν ν' ἀναγινώσκωσι μεταφράσεις μὴ ἐπιτρεπομένας, γνωρίζουν πάντοτε ὅτι διατρέχουν κίνδυνον. Ἀλλ' ἀρκεῖ, νομίζω, ἡ περὶ πολιτικῶν ὁμιλία. Πρέπει τώρα νὰ σᾶς ἐξηγήσω τὸ λαμπρὸν μέλλον, τὸ ὁποῖον μὲ περιμένει.

— Ἄ, ναί ! εἶπεν ἡ Λουκία εἰπέτε μου, παρακαλῶ.

— Μετὰ δύο ἔτη ἀφ' ὅτου ἦλθον ἐδῶ, μοῦ προσέφεραν θέσιν ὁμοίαν εἰς τὸ κυρίως Πεδεμόντιον. Τὸ μόνον πλεονέκτημα τῆς θέσεως ἦτο χρηματικὸν, διότι ὁ μισθὸς ἦτο σχεδὸν διπλοῦς. Ἀφ' ἑτέρου ἡ μικρὰ πόλις εἰς τὴν ὁποίαν ἐπρόκειτο νὰ διαμείνω ἔκειτο εἰς τὸ βάθος στενῆς κοιλάδος, περικυκλουμένης ἀπὸ βουνὰ, ὑγρὰς πάντοτε καὶ πολὺ ψυχρὰς τὸν χειμῶνα. Ἦτο δυνατὸν ἐγὼ, ἐλεύθερος καὶ χωρὶς βάρη, νὰ ἐγκαταλείψω τοὺς καλούς μου γείτονας, οἵτινες μὲ ἀγαποῦν, καὶ τοὺς ὁποίους γνωρίζω ὅλους ἐξ ὀνόματος ; ἠδυνάμην ν' ἀφήσω τὴν λαμπρὰν αὐτὴν καὶ μεγαλοπρεπῆ φύσιν, ἥτις, ὅταν τὴν θεωρῶ, μοῦ φαιδρύνει τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ μοῦ ἐλαφρύνει τὴν καρδίαν, καὶ ὅλ' αὐτὰ δι' ὀλίγα χρήματα ; Εἶμαι τέκνον τῆς μεσημβρίας κακομαθημένον. Ἔχω ἀνάγκην ἀέρος, φωτὸς, θέρμης χρωμάτων. Τρελλαίνομαι διὰ τὸν οὐρανὸν αὐτὸν, καὶ τὴν θάλασσαν μου. Δὲν ἠμπορῶ νὰ τὰ στερηθῶ· εἶνε ἡ ζωή μου.

— Πῶς εὐχαριστοῦμαι, εἶπεν ἡ Λουκία νὰ βλέπω, ὅτι ἠμπορεῖτε καὶ σεῖς νὰ ἐνθουσιασθῆτε !

— Ὁμιλήσατέ μου περὶ αὐτῆς τῆς φύσεως ὁπόταν θέλετε, εἶπεν ὁ Ἀντώνιος μειδιῶν, καὶ βλέπετε.

— Ἠρνήθητε λοιπόν ; εἶπεν ἡ Λουκία.

— Βεβαίως, καὶ χωρὶς νὰ διστάσω.

— Ἦτο φυσικὸν διὰ σᾶς ! ἀνέκραξεν ἡ νεᾶνις, ἧς ἡ συμπάθεια καὶ ὁ θαυμασμὸς πρὸς τὸν διηγούμενον νῦξανον καθόσον ἑκάστη νέα λεπτομέρεια ἀνεδείκνυεν ἔτι μᾶλλον τὴν εὐγενῆ τῆς ψυχῆς του ἁπλότητα.

— Ἡ δευτέρα χρυσῆ θύρα, ἥτις ἠνοίχθη ἐνώπιον τοῦ μέλλοντός μου ἔχει τι τοσοῦτον νεφελῶδες, ὥστε δὲν ἠξεύρω τῇ ἀληθείᾳ πῶς νὰ σᾶς τὴν παραστήσω. Ἦτο ἡ πιθανότης νὰ ἐπιτύχω ἕδραν ἐκτάκτου καθηγητοῦ τῆς Ἀνατομίας εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Τουρίνου. Ἡ θέσις ἔμελλε νὰ δοθῇ διὰ διαγωνισμοῦ, ὁ δὲ τακτικὸς καθηγητὴς, φίλος μου κάπως, μὲ συνεβούλευε νὰ διαγωνισθῶ. Διὰ νὰ ἐγγραφῶ ὅμως μεταξὺ τῶν ὑποψηφίων, ἔπρεπε νὰ γράψω νέαν ἀναφορὰν καὶ νὰ ζητήσω πάλιν ἀπαλλαγὴν ἑνὸς τῶν ἀπαιτουμένων ὅρων, τουτέστι τῆς σαρδικῆς ὑπηκοότητος. Εἶχα ἤδη γράψει μίαν ἀναφορὰν, καὶ ἦτο καὶ αὐτὴ πολύ. Εὐχαρίστησα λοιπὸν τὸν φίλον μου καὶ ἡ ὑπόθεσις ἔμεινε.

— Αὐτὸ ἦτο κακὸν, εἶπεν ἡ Λουκία μετά τινος μομφῆς.

— Τὸ λέγετε, διότι δὲν γνωρίζετε τί θὰ εἰπῇ εἰς αὐτὸν τὸν τόπον ἀναφορά. Εἶνε τις ὑποχρεωμένος νὰ μεταχειρισθῇ τυπικὰς ἐκφράσεις τοσοῦτον ἐξευτελιστικὰς, ὥστε φαίνεται δοῦλος γράφων πρὸς τὸν κύριόν του. Ἡ λέξις μόνον supplica μοῦ προξενεῖ ἀηδίαν. Ὄχι, σᾶς βεβαιῶ· καὶ τὴν κεφαλήν μου ἂν πρόκειται νὰ σώσω, δὲν γράφω δευτέραν ἀναφοράν.

Ἡ δευτέρα ἡμέρα μετὰ τὸν διάλογον τοῦτον ἦτο ἡ 23 Ἀπριλίου. Ὅτε ὁ Ἀντώνιος εἰσῆλθεν, εὗρε τεταγμένας εἰς τὸ κάτω ἄκρον τῆς κλίνης τῆς Λουκίας, τρεῖς κολοσσιαίας ἀνθοδέσμας, προσδεδεμένας εἰς τὸ ἄκρον ῥάβδων δύο ποδῶν μήκους. Ἡ Ῥόζα καὶ ἡ Σπεράντσα δὲν ἠρκέσθησαν νὰ κάμωσι δύο ἐκ μέρους των, ἀλλὰ παρεσκεύασαν καὶ τρίτην διὰ τὸν Σὶρ Ἰωάννην.

— Κυττάξετε, ἰατρὸ, κυττάξετε ! ἀνέκραξεν ἡ Λουκία δεικνύουσα τὰ ὡραῖά της ἄνθη, ἅμα ὡς εἶδε τὸν ἰατρόν της.

— Εἰς ἔτη πολλά ! Εἶπεν ὁ Ἰταλός. Ἤξευρα ὅτι δὲν ἠδυνάμην νὰ διαγωνισθῶ μὲ τὴν Ῥόζαν καὶ τὴν Σπεράντσαν· διὰ τοῦτο δὲν σᾶς φέρω ἀνθοδέσμην, ἀλλ' ἓν μόνον ἄνθος πολλαπλοῦν.

Καὶ ταῦτα λέγων προσέφερεν εἰς τὴν Λουκίαν κλάδον ῥοδακινέας ἀνθοστεφῆ, ὃν εἶχε κρύψει ἐπιμελῶς ὄπισθέν του, ὅτε εἰσήχχετο.

— Ὦ ! ἰδοὺ ἡ ὡραιοτέρα ἀνθοδέσμη. Τί εὔμορφα ποῦ εἶνε, Θεέ μου ! τί εὔμορφα ! ἀνέκραξεν ἡ Λουκία συμπλέκουσα τὰς χεῖρας.

— Δὲν εἶνε θαυμάσια ἀληθῶς ; ἠρώτησεν ὁ Ἀντώνιος. Εἶνε δυνατόν τις νὰ φαντασθῇ κομψότερόν τι αὐτοῦ τοῦ κάλυκος, πλουσιώτερόν τι τοῦ πλούτου τῶν χρωμάτων αὐτῶν τῶν πετάλων, ἅτινα ἀπὸ τοῦ βαθυτάτου πορφυροῦ φθάνουσιν εἰς τὸ πλέον ἀνοικτὸν ῥόδινον χρῶμα ; Ὁ κάλυξ, ὡς βλέπετε, εἶνε πολυπέταλος.

— Ἀφήσατε τὴν ἀνάλυσιν, σᾶς παρακαλῶ, καὶ τὰς ἐπιστημονικὰς λέξεις· ἀφήσατε μου τὸν θαυμασμόν μου ἀτάραχον.

— Ἔχετε δίκαιον, ἀπήντησεν ὁ Ἀντώνιος· ἂν ἡ ἀνάγνωσις αὐξάνει τὸ ἐπιστημονικόν μας ἐρόδιον, πάντοτε σχεδὸν ἐλαττώνει τὴν ἀπόλαυσίν μας. Ἀρκεῖ μόνον νὰ γνωρίζωμεν ὅτι τὸ ἄνθος αὐτὸ εἶνε ἀριστούργημα τῆς φύσεως· τόσον φθάνει.

— Αὐτὸ μοῦ ἐνθυμίζει, εἶπεν ἡ Λουκία, τοὺς λόγους τῆς Γραφῆς, ὅτι οὐδὲ ὁ Σολομὼν αὐτὸς, μὲ ὅλην του τὴν δόξαν, δὲν εἶχε τὴν πομπὴν ἑνὸς κρίνου τοῦ ἀγροῦ.

— Δι' ἐμὲ, ὑπέλαβεν ὁ Ἀντώνιος, ὁ κλάδος αὐτὸς τῆς ῥοδακινέας ἀποκαλύπτει τὴν χεῖρα τοῦ ὑψίστου δημιουργοῦ ὅπως καὶ πᾶσα τοῦ σερεώματος ἡ λαμπρότης.

— Βεβαίως, ἀπήντησεν ἡ Λουκία. Τί περίεργον νὰ εὑρίσκωνται ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι ν' ἀποδίδουν εἰς τὴν τύχην ὅλα τῆς δημιουργίας τὰ θαυμάσια !

Ὁ Ἀντώνιος δὲν ἀπήντησεν, ἀλλ' ἔμεινεν ἀτενίζων μετὰ προδήλου συμπαθείας ἐπὶ τὴν νεαρὰν καὶ ὡραίαν ἀγγλίδα, ἥτις, ἐσκεμμένη, ἐθεώρει τὸν οὐρανόν.

Οὐδεὶς λόγος δύναται νὰ παραστήσῃ τὴν γλυκεῖαν ἔκφρασιν τῆς μορφῆς τῆς Λουκίας κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην. Οἱ δύο νέοι ἔμειναν ἐπί τινα χρόνον σιγῶντες· ἀλλ' οὐδέποτε εἶχον συγκοινωνήσει αἱ καρδίαι των ὅσον κατὰ τὴν παῦσιν ἐκείνην.

Πρῶτος ὡμίλησεν ὁ Ἀντώνιος.

— Ἀνεγνώσατε ποτὲ τὴν *Μικροῦδλαν*. ;

— Ὄχι. Μυθιστόρημα εἶνε ; ἠρώτησεν ἡ Λουκία.

— Ναί· μυθιστόρημα διακεκριμένου γάλλου συγγραφέως, τοῦ κ. Σαιντίν. Μοῦ τὸ ἐνθυμίσαν οἱ πρὸ μικροῦ λόγοι σας.

— Περὶ τίνος πρόκειται ;

— Περὶ ἑνὸς ἄνθους, ἀπήντησεν ὁ Ἀντώνιος. Ἡ ἡρωΐς τῆς μυθιστορίας εἶνε ἓν ἄνθος.

— Περίεργον ! ἓν ἄνθος ;

— Ἓν ἁπλοῦν ἄνθος, εἶπεν ὁ ἰατρὸς, καὶ οὐδεμία ποτὲ ἡρωΐς εἶχεν ἐνδοξοτέραν ἀποστολήν.

— Κινεῖτε τὴν περιεργειάν μου, εἶπεν ἡ Λουκία. Διηγηθῆτέ μου τίποτε περὶ αὐτῆς.

— Ἰδοὺ ἐν ὀλίγοις ἡ ὑπόθεσις τῆς διηγήσεως. Ὁ ἥρως, σκεπτικὸς καὶ ἄπιστος ἄνθρωπος, ὡς ἐκεῖνοι περὶ τῶν ὁποίων ἐλέγετε πρὸ μικροῦ, εἶνε νέος τις ἀναμιχθεὶς εἰς συνωμοσίαν κατὰ τοῦ Α' Ναπολέοντος, καὶ φυλακισθεὶς διὰ τοῦτο εἰς τὸ φρούριον τοῦ Φενεστρέλ. Κλεισθεὶς ἐντὸς τῶν τεσσάρων τοίχων τῆς εἱρκτῆς του, στερούμενος βιβλίων, μελάνης καὶ καλάμου, καὶ πάσης αἰαςδήποτε συγκοινωνίας πρὸς τοὺς ἀνθρώπους, ἐκτὸς τοῦ δεσμοφύλακός του, ὁ ἀτυχὴς δεσμώτης δὲν ἔχει ἄλλην διασκέδασιν, εἰμὴ μίαν μόνον ὥραν ἀσκήσεως ἐντὸς τῆς αὐλῆς τοῦ φρουρίου. Κατὰ τοὺς καθημερινοὺς ἐκείνους περιπάτους του, ἀπαντᾷ τυχέως τὸ βλέμμα του μικρόν τι πράσινον στέλεχος, ἀγωνιζόμενον νὰ φυτρώσῃ μεταξὺ δύο πετρῶν. Κατ' ἀρχὰς ἀδιαφορεῖ· ἀλλ' ἐπανερχόμενος καὶ βλέπων αὐτὸ καθ' ἡμέραν, παρακολουθεῖ βαθμηδὸν τὴν αὔξησίν του καὶ τοὺς ὑπὲρ ὑπάρξεως ἀγῶνάς του. Μετ' ὀλίγον τὸ συμπαθεῖ, καὶ ἡ συμπάθεια αὕτη, αὐξάνουσα καθ' ἑκάστην καταντᾷ ἐπὶ τέλους πάθος ἀληθές. Τὰ μυστήρια τῆς βλαστήσεως καταπλήττουσι τὴν καρδίαν καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ ὑλιστοῦ, καὶ τὸ πενιχρὸν ἐκεῖνο ἄνθος γίνεται ἡ πρώτη βαθμὶς τῆς κλίμακος ἥτις φέρει αὐτὸν εἰς τὴν ἰδέαν ὑπερτάτου καὶ πρώτου αἰτίου. Ἡ Μικροῦλα, ὡς ὀνομάζει οὗτος τὸ ἄνθος του, εἶνε ὁ ἀπόστολος, ὅστις μεταβάλλει τὸν ἀπόκορον ἄπιστον εἰς πιστόν.

— Εἶνε ἀληθῶς χαριεστάτη διήγησις, εἶπεν ἡ Λουκία. Πρέπει νὰ προμηθευθῶ αὐτὸ τὸ βιβλίον, ἂν ἔχετε τὴν καλωσύνην νὰ μοῦ γράψητε τὸν τίτλον. Καὶ ποῖον ἦτο τὸ θαυματουργὸν φυτόν ;

— Ὁ ἥρως τοῦ μυθιστορήματος δὲν κατώρθωσε, λέγεται, ποτὲ ν' ἀνακαλύψῃ τὸ βοτανικὸν ὄνομα τοῦ θαυμασίου ἐκείνου ἄνθους.

— Κρῖμα ! εἶπεν ἡ Λουκία. Ἔπρεπε νὰ ἦνε ἴον ἢ *μὴ μὲ λησμόνει* ἤ . . . Ἀλήθεια ἰατρὲ εἰς ὅσα ἄνθη μ' ἐφέρατε, δὲν εὑρέθη ποτὲ κἀνὲν *μὴ μὲ λησμόνει*. Δὲν ἔχει εἰς τὴν Ἰταλίαν ;

— Ἐν ἀφθονίᾳ μάλιστα.

— Καὶ δὲν μ' ἐφέρατε ποτέ ! εἶπεν ἡ Λουκία μετά τινος μομφῆς. Διατί δὲν μ' ἐφέρατε ;

— Δὲν ἠξεύρω, μὰ τὴν ἀλήθειαν, εἶπεν ὁ Ἀντώνιος μειδιῶν, ἀλλὰ καὶ ἀμηχανῶν συγχρόνως. Ἴσως ἐνόμισα, ὅτι δὲν εἴχατε ἀνάγκην αὐτῶν διὰ νὰ μ' ἐνθυμῆσθε, ἀφοῦ μὲ βλέπετε τόσον συχνά.

— Κακὸς ὁ λόγος καὶ μεγάλη σας ἡ πεποίθησις, ἀπήντησεν ἡ Λουκία ὑποκρινομένη δυσαρέσκειαν. Σᾶς συμβουλεύω νὰ μὴν ἦσθε τόσον πολὺ βέβαιος.

Ὅτε καὶ πάλιν ἦλθεν ὁ ἰατρὸς ἔφερεν εἰς τὴν ἀσθενῆ του ὡραίαν ἀνθοδέσμην μυοσωτίδων. Ἡ Λουκία ἐναπέθηκεν αὐτὰ ἐντὸς ποτηρίου ἐπὶ τῆς πλησίον τραπέζης καὶ εἶπε, σοβαρευομένη συνάμα καὶ ἀστευομένη.

— Δὲν ἠξεύρετε ἀκόμη πόσον ἐπιλήσμων εἶμαι. Ἐνόσῳ θὰ ἔχω αὐτὰ τὰ ἄνθη, δὲν θὰ σᾶς λησμονήσω.

Ἂν ὁ Ἀντώνιος εἶχε τὴν ματαιότητα κοινοῦ ἀνθρώπου, ἤθελε πιστεύσει ὅτι ἡ Λουκία ἤθελε νὰ εἴπῃ περισσότερον ἢ ὅ,τι ἤλεγεν. Ἀλλ' ἐκεῖνος δὲν ἐξήγαγεν ἄλλο ἐκ τῶν λόγων τῆς νεάνιδος ἢ πρόθεσιν ἐπανορθώσεως τῶν ψυχρῶν λόγων τῆς προτεραίας.

(Ἕπεται συνέχεια).

Μεταξὺ τῶν ἔργων τοῦ ἀκαδημεικοῦ Η. Taine εἶνε καὶ τὸ ἐπιγραφόμενον «Σημειώσεις περὶ τῶν Παρισίων», ἐν ᾧ ὁ διάσημος συγγραφεὺς ὑποδυόμενος τὸ πρόσωπον Ἀμερικανοῦ τινος ἰδιοτρόπου Φριδερίκου Θωμᾶ Γκραίνδορζ, ἐμπόρου χοιρινῶν καὶ πετρελαίων, ἐκτίθησι τὰς κρίσεις αὐτοῦ περὶ τῶν Παρισίων μετὰ πολλῆς πρωτοτυπίας καὶ χάριτος. Ἐκ τοῦ εὐφυεστάτου τούτου βιβλίου ἀπεσπάσαμεν τὸ κατωτέρω περίεργον κεφάλαιον «Ὁ κ. Γκραίνδορζ πρὸς τὸν ἀναγνώστην», ἐν ᾧ ὁ φιλόσοφος ἔμπορος τῶν χοιρινῶν καὶ τοῦ πετρελαίου παρουσιάζει ἑαυτὸν πρὸς τοὺς ἀναγνώστας τοῦ περιοδικοῦ «La vie Parisienne», ἔνθα τὸ πρῶτον ἐδημοσιεύθησαν περιοδικῶς αἱ «Σημειώσεις περὶ τῶν Παρισίων». Σ. τ. Δ.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΑΙΝΔΟΡΖ

πρὸς τὸν ἀναγνώστην.

Πρὸς τὸν κύριον Μαρκελλῖνον διευθυντὴν τοῦ Περιοδικοῦ «La vie Parisienne».

Κύριε,

Ἀφ' οὗ νομίζετε ἁρμόδιον νὰ γνωρίσητε εἰς τὸ δημόσιον τὸν συγγραφέα τῶν ἀρκούντως παραδόξων σημειώσεων, ἃς ἐλάβετε τὴν καλωσύνην νὰ δημοσιεύσητε, θὰ παρουσιάσω ἐγὼ ἐμαυτὸν πρὸς τοὺς ἀναγνώστας. Καταλαμβάνεται ὑπ' ἀμηχανίας ὁ συνιστώμενος μόνος του. Ἀλλ' ἀδιάφορον. Πρέπον εἶνε νὰ ἔχουν οἱ ἀναγνῶσται ὑμῶν ἰδέαν τινὰ περὶ τοῦ ἀνθρώπου, ὅστις θὰ ἔλθῃ ἅπαξ ἢ δὶς κατὰ μῆνα νὰ συνδιαλεχθῇ μετ' αὐτῶν κατὰ τὸ πρόγευμά των.

Εἶμαι πεντήκοντα καὶ δύω ἐτῶν, ἐκέρδισα ὀγδοήκοντα χιλιάδας φράγκων πρόσοδον ἐν τῷ ἐμπορίῳ τῶν παστῶν χοιρινῶν καὶ πετρελαίων, καὶ δὲν ἔχω ποσῶς φαντασίαν. Ἐπὶ πᾶσιν ἀπῆλθον πρὸ τεσσαρακονταετίας ἐκ Παρισίων, ἐπανέκαμψα δὲ μόλις πρὸ πέντε ἢ ἓξ ἐτῶν. Ἰδοὺ ἀρκούντως καλὰ προσόντα ὅπως περιγράψω τὸν παρισινὸν βίον. Πιθανὸν εἶνε ὅτι θὰ μ' ἀποκαλέσουν βάρβαρον, καὶ ἴσως μὲ ἀπεκάλεσαν ἤδη.

Ἂν πράγματι μὲ ἀπεκάλεσαν, κύριε, τὸ σφάλμα ἔγκειται ἐν τῇ πρώτῃ μου ἀνατροφῇ. Ὁ πατήρ μου διϊσχυρίζετο ὅτι τὰ γαλλικὰ λύκεια εἶνε στρατῶνες, ἐν οἷς τίποτε δὲν μανθάνουν οἱ φοιτῶντες, εἰμὴ μόνον νὰ καπνίζουν εἰς τοὺς διαύλους, καὶ νὰ ποθῶσι τὴν γνωριμίαν τῶν ὡραίων δεσποινίδων. Μ' ἔστειλεν εἰς Eton ἐν Ἀγγλίᾳ, ἔνθα ἐτεχνούργησα πολλοὺς ἑλληνικοὺς στίχους, ἰαμβικοὺς πρὸ πάντων· ἐκτὸς τούτου δὲ ἐστίλβονον τὰ ὑποδήματα τῶν μεγάλων, καὶ ἔδιδον καὶ ἐλάμβανον πολλὰς δωδεκάδας γρονθοκοπημάτων καθ' ἑβδομάδα. Δὲν ὠφελήθην πολὺ ἀπὸ τοὺς ἑλληνικοὺς στίχους, οὐδ' ἀπ' αὐτοὺς τοὺς ἰαμβικούς· ἀλλ' ἡ τέχνη τοῦ στιλβόνειν τὰ ὑποδήματα καὶ ἡ ἐνάσκησις περὶ τὸ γρονθοκοπεῖν μὲ ὠφέλησαν. Λαμβάνω τὸ θάρρος νὰ τὰς συστήσω πρὸς ὑμᾶς διὰ τὸν κύριον υἱόν σας, ἂν κατὰ τύχην ἔχετε.

Ὅταν ἔγινα δεκαεπταέτης, ὁ πατήρ μου ἔκρινεν ὅτι ἐκ τῆς ἀσκήσεως ταύτης τῶν ἑλληνικῶν στίχων καὶ τῶν καλῶν διαπληκτισμῶν, θ' ἀπέκτησα ἐξάπαντος ὑπομονητικὸν ἐγκέφαλον καὶ στερρὰ πλευρά, καὶ μ' ἔστειλεν εἰς Γερμανίαν, εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Ἀϊδελβέργης. Ἠγόρασα ἐρυθρὸν κασκέτον χρυσοπάρυρον, καὶ περιεφερόμην εἰς τοὺς κήπους τοῦ παλαιοῦ μεγάρου τεντόνων τὸ σῶμά μου διὰ νὰ φαίνωμαι ὅτι ἔχω ἦθος ἀνδρικόν· πρὸς δὲ, καίπερ καλλίστους ἔχων ὀφθαλμοὺς, ἔφερον δίοπτρα διὰ νὰ φαίνωμαι σοφός. Ἐπὶ πέντε ἔτη ἐκάπνισα ἀναρίθμητον πλῆθος σιγάρων, διήμειψα μερικὰς σπαθιὰς ὅτὲ μὲν ἕνεκα μιᾶς ὑπηρετρίας, πρὸς ἣν εἷς τῶν ἑταίρων μου δὲν ἔδειξε τὸν προσήκοντα σεβασμὸν, ὅτε δὲ ὅπως ὑπερασπίσω κατὰ σκεπτικοῦ τινος τὸ κῦρος τῶν ἐσωτερικῶν αἰσθήσεων, καὶ ἄλλοτε πάλιν ἕνεκα τῆς ἀντικειμενικότητος καὶ τῆς προσωπικότητος τοῦ ἀπείρου. Ἐθαύμαζον ἐξ ὅλης καρδίας τὰς διαιρέσεις καὶ τὰς ὑποδιαιρέσεις, ἐν αἷς οἱ καθηγηταὶ ἡμῶν συνεκράτουν τά τε θεῖα καὶ τὰ ἀνθρώπινα πράγματα· κατὰ τὰς παραδόσεις δὲν ἤθελον οὐδὲ λέξιν νὰ χάσω· μοὶ ἐφαίνετο ὅτι ἡ ἐπιστήμη πᾶσα ἠριθμημένη καὶ ἐπισεσημασμένη εἰσήρχετο εἰς τὴν κεφαλήν μου ὡς εἰς τὰς θυρίδας γραμματοθήκης. Ἤρχισα μάλιστα νὰ λαμβάνω ἰδέαν τινὰ τοῦ ἀπολύτου, καὶ ἐφανταζόμην νὰ κάμω ἀθανάτους ἀνακαλύψεις, ὅτε ὁ πατήρ μου ἀπέθανεν ἐγκαταλιπών με ἄνευ λεπτοῦ.

Ἐν Γερμανίᾳ, κύριε, ἀπαντᾶται συνήθως ἐν ταῖς ἐφημερίσι ἡ ἀκόλουθος γνωστοποίησις· «Νέος τυχὼν πλήρους κλασικῆς ἀγωγῆς, ὁμιλῶν καὶ γράφων πλείστας ζώσας γλώσσας, ἐγκρατὴς τοῦ δικαίου, τῆς χημείας καὶ τῶν μαθηματικῶν, υἱὸς πατρὸς γνωστοῦ ἐν τοῖς γράμμασι, ἐφωδιασμένος διὰ τῶν εὐφημοτέρων συστάσεων, ζητεῖ θέσιν ὑπαλλήλου μὲ μισθὸν ἐτήσιον ὀκτακοσίων φράγκων». Δὲν εἶχον τοσούτους τίτλους, καὶ ὑπῆρξα λίαν εὐτυχὴς εἰσελθὼν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν κ. κ. Σχβάρτς καὶ Σα, ἐν Ἀμβούργῳ, μεγαλεμπόρων πετρελαίων, οἵτινες μ' ἔστελλον εἰς ταξείδια διὰ νὰ ἐπιθεωρῶ τὰς παραδόσεις καὶ φορτώσεις τῶν ἐμπορευμάτων. Εἶχον κόμην μακρὰν καὶ λείαν, ἤμην ἀφημημένος, καὶ δὲν ἐσκεπτόμην πολὺ περὶ τῶν πετρελαίων. Ἀλλ' ἠναγκάσθην ταχέως νὰ μεταβάλω ἰδέας. Μιᾷ τῶν ἡμερῶν αὐτῆς, χονδρὸς καὶ ὑψηλὸς παλληκαρᾶς, τὸν ὁποῖον διέταξα νὰ καταβιβάσῃ ἕνα πίθον, ἀνεσήκωσε τοὺς ὤμους του περιφρονητικῶς. Ἐφώρμησα κατ' αὐτοῦ, καὶ τῷ ἐπέτριψα ἓξ γρονθοκοπήματα ἐπὶ τοῦ προσώπου· ὑπήκουσεν ἐν ἀκαρεῖ· ἅπαν τὸ πλήρωμα ἤρχισε νὰ φέρηται πρός με φιλοφρόνως, καὶ οὕτω ἀπέκτησα τὰς πρώτας μου ἰδέας περὶ τοῦ τρόπου τοῦ κυβερνᾶν τοὺς ἀνθρώπους. Μετὰ τρεῖς ἑβδομάδας προσωρμίσθημεν εἰς Κούβαν, καὶ μετέβην νὰ περιδιαβάσω διακόσια βήματα ἀπὸ τοῦ λιμένος, στηριζόμενος ἐπὶ τοῦ βραχίονος ἑνὸς ἑταίρου· ἤμην εἰσέτι ἀσθενὴς, διότι μὲ εἶχε καταλάβει πυρετὸς ἕνεκα τοῦ κακοῦ ὕδατος καὶ τοῦ διπυρίτου, τὸν ὁποῖον δὲν ἠδυνάμην νὰ χωνεύσω. Εἶδον Κινέζους τινὰς ἐξ ἐκείνων, οἵτινες πωλοῦνται διὰ δέκα ἔτη ἀντὶ ἑνὸς μέτρου ὀρύζης καθ' ἑκάστην, δύω ταλλήρων κατὰ δύω ἔτη, ἑνὸς χιτῶνος καὶ ἑνὸς ψιαθίνου πίλου κατὰ διετίαν, καὶ ῥαβδισμῶν κατὰ τὴν διάθεσιν πλέον τοῦ ἀγορασθοῦ. Εἷς αὐτῶν μὲ ἠκολούθησε· τὸν ἐλυπήθην καὶ τὸν ἠλέησα. Μετὰ πέντε λεπτὰ, ἐν ᾧ ἐκάμπτομεν ὁδόν τινα, κτύπημα ῥάβδου σφοδρῶς κατενεχθὲν ὑπὸ τῆς χειρὸς τοῦ αὐτοῦ Κινέζου μ' ἐξήπλωσε χαμαί. Ὁ ἑταῖρός μου τῷ ἀνταποδίδει τὸ κτύπημα, καὶ ἰδοὺ κάτω ὁ Κινέζος· ἀνεγείρομαι καὶ ἐπιστρέφω μετὰ δυσκολίας εἰς τὸ πλοῖον.—Καὶ ὁ Κινέζος; ἐρωτῶ ἅμα εἰσελθών. —Ὦ μὴ ἀνησυχεῖτε· οἱ φίλοι του θὰ τὸν ἀποτελειώσουν καὶ θὰ τὸν ἐνταφιάσουν, πρῶτον μὲν διὰ νὰ λάβωσι τὸ ὑποκάμισόν του, καὶ δεύτερον διὰ νὰ μὴ ῥιψοκινδυνεύσουν ἐν περιπτώσει ἀγωγῆς. Ἔδεσα τὴν κεφαλήν μου, ῥαγεῖσαν ὀλίγον, καὶ ἐσκέφθην πολύ. Μοὶ ἐφάνη ὅτι οἱ ἄνθρωποι δὲν ἦσαν τόσον ἐπιρρεπεῖς πρὸς τὴν ἀδελφότητα ὅσον εἶχον νομίσει. Μετὰ ὀκτὼ ἡμέρας ἐν Βατονρούζ, ἔν τινι ξενοδοχείῳ, παρακαλῶ τὸν παρακαθήμενόν μου νὰ μοὶ μεταβιβάσῃ ἓν πινάκιον φαγητοῦ· τὸ λαμβάνει, τὸ ὀσφραίνεται, τὸ εὐρίσκει καλὸν, τὸ θέτει ἐνώπιόν του, καὶ τὸ τρώγει μὲ ὅλην του τὴν σοβαρότητα, χωρὶς νὰ φροντίζῃ διόλου περὶ ἐμοῦ. Οὗτος ἦτον ὁ ἀριστερός μου γείτων. Τὴν αὐτὴν στιγμὴν ὁ δεξιός μου γείτων ζητεῖ ἅπαξ, εἶτα δίς, τεμάχιον χοιρομηρίου παρὰ τοῦ ὑπηρέτου, ὁ ὁποῖος δὲν τὸν ἀκούει. Χωρὶς νὰ εἴπῃ λέξιν ἐκσφενδονίζει κατὰ τοῦ ὑπηρέτου τὸ πινάκιόν του κατὰ κεφαλῆς, οὗτος δὲ, τοῦ ὁποίου ἐσχίσθη τὸ οὖς, ἁρπάζει μίαν καθέκλαν καὶ κτυπᾷ τὸν κύριον· ἀναποδογυρίζεται καὶ οὗτος ὑπὸ ἑτέρου κυρίου, ὅστις ἀνασπᾷ τὴν μάχαιράν του. Ἐν τούτοις τρεῖς ἢ τέσσαρες Ἀμερικανοὶ, περάναντες τὸ γεῦμά των, ἔμενον ἡσύχως ἐξηπλωμένοι ἐν τῇ γωνίᾳ τῆς ἑστίας, τοὺς πόδας ἔχοντες ἄχρι τῶν ὀφθαλμῶν ὑψωμένους, καὶ περικόπτοντες ἕκαστος τεμάχιον ξύλου μὲ τὸ μαχαιρίδιον, ὅπερ πάντοτε ἔχουσιν εἰς τὰ θυλάκιά των· εἶνε ἡ διασκέδασίς των αὕτη. Ἔστρεψαν μόνον τὴν κεφαλὴν συρίζοντες μετὰ τῆς περιεργείας ἐκείνης τῆς ἐπιδεικνυμένης κατὰ παράστασιν πυγμαχίας. Τοῦτο μοὶ ἤρκεσεν· εἶχον μορφωθῆ. Διὰ τῶν πρώτων μου οἰκονομιῶν ἐπλήρωσα καθηγητὴν ῥαβδομαχίας. ἠγόρασα πυροβόλον, καὶ ἐξησκήθην εἰς τὸ σκοποβολεῖν ἐπὶ τῶν κροκοδείλων τοῦ ποταμίου, ἐξεφορτώθην τὴν μεταφυσικήν μου καὶ τὴν ἀβροφροσύνην μου, καὶ ἤρχισα νὰ βαδίζω εὐθὺ πρὸς τὰ πρόσω, πρὸς τὸ καλὸν τέρμα, ὅπερ εἶνε τὸ τῶν χρημάτων.

Δὲν θὰ σᾶς διηγηθῶ πῶς ἤρχισα· τοῦτο θὰ ἦτο πολὺ μακρὸν, ἴσως δὲ καὶ πολὺ τραχύ. Δὲν ἀγαπᾶτε ἐν Γαλλίᾳ τὴν ἀλήθειαν. Μάθετε μόνον ὅτι ἡ ὁδὸς, ἣν κατὰ πρῶτον διέτρεξα, δὲν ἦτο ἐστρωμένη διὰ ῥόδων. Τριακονταέτης εἶχον ἤδη φυτείαν, δέκα ἐννέα δούλους καὶ πεντακοσίους χοίρους. Δούλους καὶ χοίρους τοὺς μετεχειριζόμην καλὰ, ἀλλ' ὠφελούμην. Ἐδῶ φαντάζομαι ὅτι θὰ κατακραυγάσητε καὶ θὰ μὲ ἀποκαλέσητε κακοῦργον, δουλέμπορον. Ἀναμφιβόλως, κύριε, ὑπάρχουν κακοὶ κύριοι· ὅταν ὁ γείτων μου κύριος Βράϊτ εὕρισκεν ἕνα του ἵππον ἐκδεδαρμένον εἴς τι μέρος τοῦ σώματος, διέτασσε νὰ ἐπιθέσωσιν ἐπὶ τοῦ ἱππηλάτου ἐκδόριον εὐρὺ ὅσον ἡ ἐκδορὰ τοῦ ἵππου, καὶ τὸν ἠνάγκαζε νὰ τὸ φέρῃ ἄχρι τῆς θεραπείας τοῦ ἵππου. Τὸ κατ' ἐμὲ ὅταν τις ἦτο κακὸς, τὸν ἐπώλουν· αὕτη ἦτο ἡ μεγίστη, ἣν ἐπέβαλλον, ποινή. Οὐδ' εἴκοσι μαστιγώσεις ἔδωκα καθ' ὅλον μου τὸν βίον. Δύναμαι δὲ νὰ σᾶς διαβεβαιώσω ὅτι τὴν Κυριακὴν οἱ ἀστεῖοί μου ἐκοιμῶντο σωρηδὸν ἡδονικώτατα, αἰσθανόμενοι τὸ λιπαρὸν αὐτῶν δέρμα διαστελλόμενον καὶ διϊδρῶν εἰς τὸν ἥλιον. Οἱ χοῖροι ἔχουν τὰς αὐτὰς ὀρέξεις μὲ τοὺς μαύρους, ἀλλὰ περισσότερον πνεῦμα. Εἶνε εὐγενῆ ζῶα ἔχοντα ὁρμέμφυτα μεγιστάνων καὶ ὀξύνοιαν πολιτικῶν. Πορεύονται ἀγεληδὸν πρὸς βαλανολογίαν, εἰς τὸν περίπατον θέλω νὰ εἴπω, καὶ διέρχονται οὕτω τὴν ἡμέραν, ὑπὸ τὰς μεγάλας δρῦς, ἰδιοτρόπως, προχωροῦντες πολὺ μακρὰν, ἐνίοτε μίαν λεῦγαν μακρὰν τῆς κατοικίας των, λαίμαργοι καὶ ἱκανοὶ περὶ τὸ ἐξερευνᾶν καὶ ἐκθάπτειν διὰ τῶν χονδρῶν ῥυγχῶν των τὰς καλὰς ῥίζας. Εἶνε κοινωνικοὶ, ἀλλὰ μετ' ἐπιλογισμοῦ, ὡς καὶ ἡμεῖς οἱ ἄνθρωποι. Ἐμφανιζομένης ἄρκτου, σχηματίζουσι κύκλον, δεικνύοντες τοὺς ὀδόντας αὐτῶν. Ἂν ἐνίοτε ἀποπλανᾶταί τις αὐτῶν καὶ συλλαμβάνηται, κραυγάζουσι πάντες ὁμοῦ· ἔπειτα ὅμως, ἀφ' οὗ ἡ ἄρκτος κορεσθῇ καὶ ἀπέλθῃ, τρέχουσι καὶ καταβιβρώσκουσι τὸ λείψανον τοῦ συντρόφου των· βλέπετε ὅτι ἔχουν θετικὸν πνεῦμα. Κατὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου ἠχεῖ ἡ σάλπιγξ· ἔρχονται καλπάζοντες ἐκ τῶν τεσσάρων ἄκρων τοῦ ὁρίζοντος, καὶ, ὅπως οἱ κύριοι, εὑρίσκουσιν ἑτοίμην τὴν τράπεζαν· τὰ μικρὰ συνεπισωρεύονται τρυφερὰ καὶ δροσερὰ, ὡς οἱ ἔρωτες τοῦ Ῥοῦβενς· εἰσέρχονται ὁλόκληρα ἐντὸς γιγαντιαίων κολοκυνθῶν, τρώγουν κατακόρως, λείχουσι τὰ χείλη των, καὶ ἐξέρχονται θριαμβευτικῶς, κατακίτρινα. Σύγγνωτέ μοι τὰς ὑπὲρ τὸ δέον ζωηρὰς ταύτας ἀναμνήσεις· μεταξὺ τῶν ζώων τούτων, κύριε, ἔζησα δέκα ἔτη, ἐνίοτε δὲ εἰς τὸ μελόδραμά σας ἐπόθησα τὴν μουσικήν των. Κατ' ἀρχὰς ἐπώλουν διακόσια κατ' ἔτος, ἔπειτα χίλια, ἔπειτα δισχίλια. Τὸ ὄνομά μου ἦτο γνωστὸν ἐν Κιγκινάτῃ, καὶ θὰ ἠδυνάμην κ' ἐγὼ, ὡς πᾶς ἄλλος, νὰ οἰκοδομήσω οἰκίαν εὐπρεπῆ, νὰ γίνω λοχαγὸς τῶν πυροσβεστῶν, ταμίας ἑταιρίας τινὸς ὑπὲρ τῆς ἀνατομικῆς καὶ κλινικῆς ἀγωγῆς τῶν χειρουργῶν νεκνίδων. Ἀλλὰ διενοούμην τοὺς Παρισίους, καὶ ἐγίγνωσκον ὅτι πλούσιος μόνον ἔπρεπε νὰ ἐπιστρέψω. Ἄρτι εἶχον ἀνακαλυφθῆ τὰ ῥέατα τοῦ πετρελαίου ἐν Πενσυλβανίᾳ· ὥρμησα παραφόρως εἰς τὰ πετρέλαια. Εἰσῆλθον ἐπὶ τρεῖς μῆνας εἰς ἓν μαγαζεῖον, ἐμόρφωσα τὴν ἀνατροφὴν τῆς ὀ-

σφρήσεώς μου, διεχειρίσθην τοὺς πίθους, τὰ σαπώνια, τὰς πίσσας, τὰς πισσασφάλτους· ἐγεύθην τῶν δειγμάτων· ἡ φαντασία μου ἐνεπλήσθη στάμνων, κοτυλῶν, βαρελίων, σωλήνων, ποτῶν, τῶν μὲν κιτρίνων τῶν δὲ ὑποπρασίνων ἢ φαιῶν, ἑκάστου μὲ τὴν τιμήν του, τὴν γεῦσίν του, τὴν ὀσμήν του, καὶ τὸ σῆμά του. Οὕτως ἐφοδιασθεὶς ἵδρυσα ἀποθήκην, ἠγόρασα γήπεδον, ἀνώρυξα φρέαρ, συνήντησα καλὴν φλέβα, ἐξήγαγον εἰς εἰκοσιτέσσαρας ὥρας πέντε χιλιάδας λίτρας πετρελαίου, καὶ ἐκέρδαινον τετρακόσια δολλάρια καθ' ἑκάστην. Τὸ μόνον δυσάρεστον τῶν θαυμασίων τούτων φρεάτων εἶνε, ὅτι ἐνίοτε ἀναφλέγονται· ὁ διάδοχός μου ἐψήθη ζωντανὸς μετὰ τοῦ ἡμίσεος τῶν ἐργατῶν του. Μὴ ταράττεσθε, κύριε, μοὶ εἶχε πληρώσει.

Μετὰ τόσας εὐχαριστήσεις οὔτε πετρέλαια, οὔτε τὰ παστὰ χοιρινὰ ἐπλήρουν τὴν ψυχήν μου. Οἱ Ἀμερικανοὶ ἀγαποῦν τὰς ὑποθέσεις διὰ τὰς ὑποθέσεις, ἐγὼ ὄχι. Δὲν ἤμην ἔγγαμος, δὲν εἶχον ὅπως ἐκεῖνοι δώδεκα ἢ πεντεκαίδεκα τέκνα νὰ διαθρέψω· οὐδεμίαν εὕρισκον εὐχαρίστησιν, ὅπως οἱ γείτονές μου φυτευταί, ν' ἀνεγείρω ἐκκλησίαν τινά. Ὅτε ἐκεῖνοι τὴν κυριακὴν διήνυον τρεῖς λεύγας ἔφιπποι ὅπως ἀκροασθῶσιν τοῦ κηρύγματος, ἐγὼ δὲν ἠσθανόμην οὐδεμίαν εὐχαρίστησιν νὰ τοὺς μιμηθῶ. Διὰ τοῦ ἐνιαυτοῦ συνήρχοντο εἰς ἐκτέλεσιν παραδόξου θρησκευτικῆς τελετῆς. Ἱδρύουσιν ἀνάβαθρόν τι· πέντε ἓξ ἱεροκήρυκες ἀναβαίνουσιν ἀλληλοδιαδόχως καὶ κηρύττουσι περὶ τοῦ πεπρωμένου, τῆς ποινῆς, τῆς καταδίκης, καὶ ἄλλων ἀντικειμένων ἐπίσης εὐχαρίστων. Κατὰ τὰ μεσολαβοῦντα διαστήματα ψάλλουν τοὺς ψαλμούς. Οἱ ἀκροαταὶ ἀφικνοῦνται ἀπὸ τῶν πέριξ ἐκ περιφερείας εἴκοσι μιλίων· σκηνοῦσι κύκλῳ προσδέοντες εἰς τὰ δένδρα τοὺς ἵππους των. Ἐν διαστήματι τεσσαράκοντα ὀκτὼ ὡρῶν αἱ κεφαλαὶ θερμαίνονται· εἷς τῶν παρισταμένων ἀνέρχεται τὸ ἀνάβαθρον, εἶτα ἕτερος, εἶτα δύο ἢ τρεῖς ὁμοῦ· οἱ ὀλολυγμοὶ καὶ τὰ δάκρυα ἄρχονται· εἶνε ἀνακουρίσεως τρόπος διὰ τὰς θλιβερὰς καὶ μονήρεις φαντασίας. Ἔμενον ψυχρός, καὶ τοῦτο μ' ἔβλαπτε· ἐκλειόμην τὴν κυριακὴν ἐν ὑψηλῷ δωματίῳ, ὅθεν ἔβλεπον περιπόρφυρον τὸν ἥλιον δύοντα μεταξὺ τῶν θόλων τῶν ὑψηλῶν δένδρων. Εἶχον τὴν πίπαν μου τῆς Ἀιδελβέργης καί τινα παλαιὰ ἑλληνικὰ βιβλία μὲ τὰς ὑποσημειώσεις μου τοῦ **Eton**. Ἀνεγίνωσκον τὰ περιοδικά σας, τὰ βιβλία σας, τὰ βιβλία τῆς Γερμανίας, καὶ τῆς Ἀγγλίας· βλέπων τὰς ἰδέας σας, τὰς παραφορά σας, τὴν θρασύτητα τοῦ πνεύματός σας, τὰς τυχοδιωκτικὰς ἐκστρατείας σας, ἐνόμιζον ὅτι ἤμην ἐν χορῷ. Μίαν πρωΐαν ἀντὶ νὰ καταβῶ εἰς τὰ χοιρομήρια καὶ τοὺς πίθους, ἐπώλησα τὰς γαίας μου καὶ τὸ κατάστημά μου μεθ' ὅλων του τῶν ἐμπεριεχομένων, ἐτοποθέτησα τὴν περιουσίαν μου εἰς ἀγγλικὰ πάγια, καὶ ἐπέβην τῆς *Περσίας* διὰ τὴν Εὐρώπην.

Περιηγήθην πολύ, ἀλλ' οὐδαμοῦ, κύριε, εὗρον τοσοῦτον καλὴν ὑποδοχὴν ὅσον ἐν Παρισίοις. Ἐξέχετε ἐν τῇ τέχνῃ τοῦ καθιστᾶν εὐάρεστον τὸν βίον· ἴσως τοῦτο εἶνε τὸ μόνον ἐφ' ᾧ ἐξέχετε· ὁπωσδήποτε δι' ἐκεῖνον, ὅστις θέλει ἁπλῶς νὰ συνδιαλέγηται καὶ νὰ διασκεδάζῃ, ἡ πόλις αὕτη εἶνε παράδεισος. Κατ' ἀρχὰς ἐδυσχέρανα πολύ· οἱ πλούσιοι, καὶ μὴ εὐεκτοῦντες ἔτι, βασανίζονται παρὰ πολύ. Ἐδέησε ν' ἀποπέμψω ἀλληλοδιαδόχως τρεῖς θαλαμηπόλους. Σήμερον ἔτι θεωροῦμαι ἀγριάνθρωπος παρὰ πολλῶν οἰκογενειῶν, ὧν δὲν ἐνυμφεύθην τὴν κόρην. Πάντα ταῦτα ἡσύχασαν ἐπὶ τέλους. Ἔδωκα μερικὰ ὑποφερτὰ γεύματα, καὶ ἀπέκτησαν ὑπόληψιν οἱ οἶνοί μου καὶ τὰ ὕδνα μου. Ἐδάνεισα χρήματα εἰς πολλοὺς μουσικοὺς καὶ λογίους, καὶ ἐλησμόνησα νὰ τ' ἀπαιτήσω, τοῦθ' ὅπερ μοὶ περιεποίησε τὴν φιλίαν των. Δὲν ἔχω ἀδαμαντοκοσμήτους δακτυλίους, καὶ δὲν ὁμιλῶ ποτὲ περὶ τῶν τιμῶν τοῦ χρηματιστηρίου, οὕτως ὥστε δὲν φαίνομαι ὀχληρότερος οἱουδήποτε ἄλλου. Ὁ πόλεμος τῆς Ἀμερικῆς ἐπελθὼν μοὶ παρέσχε νὰ διαδραματίσω κόσμιον πρόσωπον· παρέχω πληροφορίας περὶ τῆς Βορείας καὶ Νοτίας Ἀμερικῆς, ὁμιλῶ, ὅσον θέλουν, περὶ τοῦ βάμβακος καὶ τοῦ προέδρου Δάβες. Τὸ κατ' ἐμὲ συχνάζω εἰς τὰς συναναστροφάς, ὅπως καὶ εἰς τὸ θέατρον, προθυμότερον παρὰ εἰς τὸ θέατρον· οἱ ἠθοποιοὶ εἶνε καλλίτεροι ἐν τῇ κοινωνίᾳ παρὰ ἐπὶ τῆς σκηνῆς, πρὸ πάντων εἶνε λεπτότεροι· μετὰ τοσαῦτα ἔτη ἐν Ἀμερικῇ, λεπτότητος ἔχω ἀνάγκην. Ἔχω καλὴν ἅμαξαν καὶ ἀναπαυτικήν, θαλαμηπόλον πρόθυμον ἐνδύοντά με· ὁ ῥάπτης μου δὲν εἶνε βλάξ, ἐγὼ δὲν εἶμαι γέρων, καὶ κατ' ἀκολουθίαν δὲν εἶμαι δειλός. Θέσιν οὐδεμίαν ἐκλιπαρῶ, ἀξιώσεις νὰ ὑποστηρίζω δὲν ἔχω. Μόνον ν' ἀκροῶμαι καὶ νὰ παρατηρῶ ἐπιθυμῶ· ἀκροῶμαι καὶ παρατηρῶ· οὐδεμία γυνὴ δυσαρεστεῖται παρατηρουμένη, οὐδεὶς ἀνὴρ ὅταν ἀκροῶνται αὐτοῦ. Ἐνίοτε, ἐν ᾧ κομβόνω τὸ ἐπανωφόριόν μου, μοὶ ἔρχεται μία ἰδέα, τὴν γράφω ὅταν ἐπιστρέφω· ἐντεῦθεν αἱ σημειώσεις μου. Βλέπετε καλῶς, κύριε, ὅτι δὲν εἶνε φιλολογικὸν ἔργον. Δὲν ἠδυνάμην ἐν Ἀμερικῇ νὰ μάθω τὴν χαρίεσσαν γαλλικὴν φρασεολογίαν, τὴν θαυμάζω, ἀλλ' εἶμαι ὅλως ἀνίκανος νὰ τὴν μιμηθῶ. Εἰς τοὺς ὀφθαλμούς μου, εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς παντὸς ξένου, τὸ ὕφος τῶν εὐφυῶν σας συγγραφέων ὁμοιάζει πρὸς τὰ παρισινὰ ἐκεῖνα εἴδη τῶν ἐμπορευμάτων, τὰ ὁποῖα μόνον ὁ Παρισινὸς δύναται νὰ κατασκευάσῃ, τοσοῦτον λαμπρά, τοσοῦτον ἐλαφρά, ἐκ τοῦ μηδενὸς τεχνουργημένα. Ἐγὼ ἠξεύρω μόνον νὰ σημειῶ τὴν ἰδέαν μου, ὅταν ἔρχηται καὶ ὅπως ἔρχεται, νὰ περιγράφω οἰκοσκευὴν ὡς ὁ ἐκτιμητὴς τῶν ἐπὶ δημοπρασίᾳ πωλουμένων, μὲ φράσεις ἀσυναρτήτους, μὲ παντοειδεῖς μωρὰς παρατηρήσεις. Ἔγραφον δι' ἐμὲ αὐτόν, οὐχὶ διὰ τὸ δημόσιον· ἐνθυμήθητε ὅτι διεβίωσα ἐν μέσῳ κεφαλῶν βιβλικῶν καὶ πετρελαίων, μετ' ἀνατροφὴν γερμανικήν, καὶ ἀπορρίψατε ἐκ τῶν *μουντζουρωμάτων* μου ὅ,τι σᾶς ἀρέσῃ· ἀγνοῶ ἂν οἱ ἀναγνῶσταί σας θὰ συγχωρήσουν τὰ λοιπά.

* Κ.

ΑΙ ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ ΕΝ ΑΓΓΛΙΑΙ

Συνέχεια (ἴδε σελ. 281).

Αἱ διενέξεις καὶ αἱ προσωπικαὶ προσβολαί, αἵτινες ἐν ἄλλαις χώραις πληροῦσι καθ' ἑκάστην τὰς στήλας τῶν ἐφημερίδων, εἰσὶ σχεδὸν ἄγνωστοι εἰς τὸν ἀγγλικὸν τύπον. Ἤδη πρὸ τεσσαρακονταετίας αἱ ἀγγλικαὶ ἐφημερίδες ἐγκατέλιπον τὰς τοιαύτας ἕξεις, κατανοήσασαι πόσον μάταιαι καὶ ἀηδεῖς εἰσὶν αἱ ἀπρεπεῖς ἐπιθέσεις.. Δυσκόλως δὲ ἐφημερίς τις θὰ συνεκράτει τοὺς ἀναγνώστας αὐτῆς, προερχομένη μέχρι τοῦ νὰ μετέλθῃ γλῶσσαν λοίδορον κατά τινος, ἐλλείψει ὑγιῶν ἐπιχειρημάτων. Ἐκείνη, ἥτις ἐκ συστήματος ἤθελε μεταχειρισθῇ τὸν τρόπον τοῦτον, μὴ ἔχουσα ἄλλα πολιτικὰ ἢ φιλολογικὰ κεφάλαια ἢ μόνον συλλογὴν ἐκφράσεων ῥυπαρῶν καὶ ὑβριστικῶν, βαίνει ἀσφαλῶς καὶ ταχέως εἰς τὴν κατάπτωσιν. Τοιαύτη δημοσιογραφία δὲν εἶνε σήμερον ἀνεκτὴ εἰς τὰ ἀγγλικὰ ἤθη. Οἱ Ἄγγλοι ἀπὸ ἡμίσεος ἤδη αἰῶνος κατενόησαν ὅτι οἱ ἄνθρωποι οὐδὲν σημαίνουσιν, καὶ μόνον αἱ ἰδέαι εἰσὶν αἱ ἐνδιαφέρουσαι· ἐθεραπεύθησαν ἐντελῶς ἀπὸ τὴν *ἀσθένειαν τῶν προσωπικοτήτων*. Ὄχι ὅτι δὲν ἔχουσι καὶ αὐτοί, κατὰ τὸν ἰδιάζοντα αὐτοῖς τρόπον, ὄρεξιν νὰ διαλαλῶσιν ἐπὶ μίαν ἢ δύο ἑβδομάδας τὸν ἥρωα τῆς ἡμέρας, εἴτε πολιτικός τις *ἐπιτήδειος* εἶνε οὗτος, εἴτε γυνὴ ὡραία, ἢ περίφημός τις ἰδιότροπος. Ἀλλὰ τὸν ἥρωα τοῦτον μεταχειρίζονται ὄχι ὡς εἴδωλον, ἀλλ' ὡς ἄθυρμα πρὸς διασκέδασιν καὶ μόνον ἐκ περιεργείας, σπεύδοντες νὰ ἀνατάμωσιν αὐτόν, ὅπως βεβαιωθῶσιν ὅτι ἀέρος μόνον ἦτο πλήρης καὶ τὸν ἀπορρίψωσιν εἰς τὰ ἄχρηστα. Εἰς ἄνδρας ψυχροὺς καὶ θετικούς, ὡς εἶνε αὐτοί, δὲν ἐπιβάλλεταί τις μὲ *λόγια* μόνον καὶ κενὴν ἐπίδειξιν ἤθους σπουδαίου.

Ὅσον δ' ἀφορᾷ εἰς τὴν πολιτικὴν, ἐσωτερικὴν ἢ ἐξωτερικήν, ἀνάγκη νὰ ἀναλογισθῇ τις ὅτι αὐτὴ ἡ φύσις τῶν μεγάλων τούτων δημοσιογραφικῶν ὀργάνων, τὸ πλῆθος καὶ ἡ ποικιλία τῶν φρονημάτων τῶν ἀναγνωστῶν αὐτῶν, ἀπαγορεύει αὐτοῖς νὰ λαμβάνωσι θέσιν λίαν ὡρισμένην καὶ εἰς αὐτὰ τὰ σπουδαιότατα ζητήματα, καὶ ἑπομένως νὰ ἀσκῶσιν ἀποτελεσματικὴν ἐπίδρασιν ἐπ' αὐτῶν. Βεβαίως συντηρητικὴ ἐφημερὶς εἶνε ἡ «Σημαία» καὶ φιλελεύθερος τὰ «Ἡμερήσια Νέα», καὶ ὁ «Τηλέγραφος» δὲ καὶ οἱ «Καιροὶ» ἔχουσι τὰς πολιτικὰς αὐτῶν συμπαθείας. Ἀλλὰ τὰ πολιτικὰ τῶν ἐφημερίδων τούτων φρονήματα δὲν ἀποκαλύπτονται ἢ μετ' ἄκρας ἐπιφυλακτικότητος καὶ περιστάσεως τυχούσης, ἐν κυρίῳ τινὶ ἄρθρῳ, ἡ δὲ βάσις καὶ ἡ οὐσία τῆς ἐφημερίδος, ἥτις συνίσταται εἰς τὸ παρέχειν ἀκριβεῖς, ὡρισμένας καὶ ἀνελλιπεῖς πληροφορίας, διαμένει σχεδὸν πανταχοῦ ἡ αὐτή, τοῦτο δὲ διότι καὶ πράγματι τοιαύτη εἶνε.

Τὰ ἑσπερινὰ φύλλα, ἅτινα ἐν γένει δὲν ἔχουσι τὴν ἔκτασιν τῶν πρωϊνῶν, ἡ «Σφαῖρα», ἡ «**Pall Mall Gazette**», ἡ «Ἠχὼ», παρέχουσιν ὀλιγώτερον χῶρον εἰς δημοσίευσιν ἐγγράφων καὶ ἐκθέσεων ὁλοκλήρων, καὶ πλειότερον εἰς τὰς κομματικὰς συζητήσεις· αὗται ἐπιλαμβάνονται μετὰ ζέσεως πλειοτέρας τῆς συζητήσεως τῶν ζητημάτων τῆς ἡμέρας· ἀλλ' ἡ φροντὶς τῆς μεμελετημένης ἐπικρίσεως τῶν γεγονότων καὶ ἡ διατύπωσις τῶν ἐξ αὐτῶν ἀπορρεόντων συμπερασμάτων ἀρίεται κυρίως εἰς τὰς ἑβδομαδιαίας ἐφημερίδας, τὸν «Θεατὴν», τὸν «Ἐξεταστὴν», τὴν «**Saturday Review**». Ἐν τῷ διαστήματι τῆς ἑβδομάδος ἡ δικογραφία τῶν γεγονότων συμπληροῦται, αἱ πληροφορίαι συρρέουσιν ἐκ πάσης τῆς γῆς γωνίας, τὰ ζητήματα ἀναλυμαίζονται, κοσκινίζονται ὑπὸ τῆς ἐν τῷ Κοινοβουλίῳ συζητήσεως, τῶν ἐν τοῖς Συλλόγοις καὶ Λέσχαις συνδιαλέξεων, καὶ ἐν παντὶ δημοσίῳ τόπῳ μέχρις αὐτῶν τῶν ταπεινοτάτων ἐργαστηρίων καὶ καπηλείων· ἡ κυμαινομένη καὶ ἀόριστος ὡς τὴν ὀλίγην δημοσία γνώμη ἄρχεται διατυπουμένη εἰς ὡρισμένην μορφήν.

Οὕτω φθάνει τὸ Σάββατον μὲ τὰς ἑξηκοντα-λέπτους ἐφημερίδας του, τὰς εἰς φυλλάδιον ἐκδιδομένας μὲ διστήλους σελίδας, ὧν ἔργον εἶνε νὰ περισυλλέγωσι καὶ συμπυκνοῦσι τὰς ποικίλας ἐκείνας τῆς ἑβδομάδος ἐντυπώσεις, καὶ νὰ διατυπόνωσιν αὐτὰς εἰς σειρὰν ἄρθρων ἐντόνων καὶ ὑριστικῶν. Αἱ πλεῖσται τῶν ἐφημερίδων τούτων συντάσσονται ἐξαίρετα, καὶ ἀναγινώσκονται λίαν ἐπιμελῶς κατὰ τὴν ἀτελεύτητον τῆς κυριακῆς ἡμέραν. Ἐὰν δὲ λάβωμεν ὑπ' ὄψιν ὅτι αἱ ἐργατικαὶ τάξεις (καὶ ἐν ταύταις περιλαμβάνονται καὶ οἱ εἰς τὴν μικρεμπορίαν ἀσχολούμενοι) ἀναγινώσκουσιν ἀποκλειστικῶς σχεδὸν μόνας τὰς ἐφημερίδας, αἵτινες χάριν αὐτῶν ἐνθέτουσιν ἐν περιλήψει τὰ σπουδαιότερα ζητήματα τῆς ἑβδομάδος—τοιαῦται δὲ εἶνε ὁ «**Reynolds' Newspaper**», ὁ «**Lloyd'se**», «**Weekly Dispatch**», κτλ. — εὐκόλως κατανοοῦμεν διατί αἱ ἑβδομαδιαῖαι ἐφημερίδες ἐν Ἀγγλίᾳ ἀσκοῦσι πλείονα πολιτικὴν ἐπίδρασιν ἢ τὰ μεγάλα ἡμερήσια φύλλα.

Ἰδοὺ λοιπὸν ἀπηγγέλθη ἡ κρίσις. Νὰ ὑποτεθῇ ἤδη, ὅτι ἐμορφώθη πλέον ὑριστικῶς ἡ ἐπὶ τῶν ζητημάτων γνώμη; Οὐδαμῶς. Ὑπάρχει ἀκόμη τὸ Ἐρωτεῖον,—τὰ μεγάλα μηνιαῖα περιοδικά, ἡ «**Contemporary Review**», ἡ «**Fortnightly Review**», ἡ «**Westminster Review**», τὸ «**Nineteenth Century**», ἅτινα ἔχουσι συντάκτας τοὺς πρώτους συγγραφεῖς καὶ δημοσιογράφους τοῦ Ἡνωμένου Βασιλείου, καὶ πραγματεύονται σχεδὸν ἀποκλειστικῶς περὶ πολιτικῶν καὶ κοινωνικῶν ζητημάτων. Τὸ πρῶτον τῶν εἰρημένων ὀργάνων ἀνή-

καὶ εἰς τὸ φιλελεύθερον κόμμα, καὶ μεταξὺ τῶν τακτικωτέρων αὐτοῦ συντακτῶν καταλέγει αὐτὸν τὸν περίδοξον Γλάδστωνα· τὸ δεύτερον εἶνε ὄργανον τῶν ἐν τῇ ἐπιστήμῃ καινοτόμων, τὸ τρίτον ἀνήκει εἰς τὸ κόμμα τῶν τόρεων, τὸ δὲ τέταρτον εἶνε καθαρῶς ἐκλεκτικόν, στρατολογοῦν τοὺς συντάκτας αὐτοῦ, πρὸς διαπραγμάτευσιν τῶν διαφόρων ζητημάτων, ἐκ τῶν ἱκανωτάτων εἰδικῶν ἐν παντὶ κλάδῳ ἀνδρῶν, συνηθέστατα δὲ βλέπει τις ἐν αὐτῷ ἄρθρον τοῦ καρδιναλίου Manning *περὶ τῆς ἀσπόρου συλλήψεως* πλησίον πραγματείας τινὸς τοῦ καθηγητοῦ Huxley περὶ πρωτοπλασμάτων.

Καὶ νῦν ἐτελείωσεν ἡ κρίσις, ἡ τελευταία λέξις ἐρρέθη ἐπὶ τῶν ζητημάτων; Ὄχι, ἀκόμη. Ὑπάρχει ὁ Ἄρειος Πάγος, τὰ τριμηνιαῖα περιοδικά, τὰ σοβαρώτατα, τὰ ἔχοντα τὸ ἀνώτατον κῦρος, ἡ «Edimburgh Review», ἱδρυθεῖσα τῷ 1802 ὑπὸ τοῦ Brougham, Sydney Smith καὶ Jeffrey, ἡ «Quarterly Review» συστηθεῖσα τῷ 1809 ὑπὸ τοῦ William Gifford τῇ συνδρομῇ τοῦ Βάλτερ Σκὼτ καὶ Croker.

Αὗται εἰσὶν αἱ ἀποτελοῦσαι τὴν ἀνωτάτην τῆς κλίμακος βαθμῖδα καὶ ἐπιθέτουσαι τὸ τέλος εἰς τὴν συζήτησιν παντὸς ζητήματος, ἐὰν δὲ ὁ ἀγγλικὸς λαὸς δὲν ἐσχηματίσεν ἔτι τὴν πρέπουσαν γνώμην περὶ τῶν πολιτικῶν καὶ κοινωνικῶν αὐτοῦ συμφερόντων, ἐὰν δὲν ἐνόησε κατὰ βάθος τὰ ζητήματα καὶ ἐξήγαγε τὴν οὐσίαν αὐτῶν, βεβαίως τὸ σφάλμα εἶνε ἰδικόν του, καὶ οὐχὶ τῶν δημοσιογράφων οἵτινες ἔργον ἔχουν νὰ τὸν διαφωτίζωσι.

Μὴ δὲ πιστεύσῃ τις ὅτι μόνον τοῦ Λονδίνου ἢ τῶν μεγάλων πόλεων αἱ ἐφημερίδες εἰσὶν αἱ ἐκπληροῦσαι τὴν πάγκοινον ταύτην ἀνάγκην τῆς διαφωτίσεως καὶ πληροφορήσεως τοῦ ἀγγλικοῦ δημοσίου πάσης τάξεως καὶ ἡλικίας. Καὶ αἱ ἐλάχισται πολίχναι ἔχουσι τὴν ἐφημερίδα των, πολλάκις δὲ καὶ πλείονας τῆς μιᾶς καὶ ἀντιμαχομένας, ἐπὶ εὐρείας βάσεως ἱδρυμένας καὶ βριθούσας ἀγγελιῶν ἐγχωρίων καὶ ἰδίων πληροφοριῶν. Τριάκοντα τοὐλάχιστον τῶν ἐπαρχιακῶν τούτων φύλλων κατ' οὐδὲν ὑπολείπονται τῶν λονδινείων ὡς πρὸς τὴν ἀρθονίαν, τὴν πρωτοτυπίαν καὶ τὴν ταχύτητα τῶν πληροφοριῶν. Τούτων δ' αἱ κάλλισται εἶνε ὁ «Manchester Guardian», ὁ «Leeds Mercury», ὁ «Post» τοῦ Βίρμιγγαν, αἵτινες, ὡς αἱ τῆς μητροπόλεως συνάδελφοί των, διατηροῦσιν ἑκάστη ἰδιαιτέρους ἀνταποκριτὰς ἐν Παρισίοις, Βιέννῃ, Βερολίνῳ, Μαδρίτῃ, Κωνσταντινουπόλει καὶ ταῖς λοιπαῖς πρωτευούσαις, καὶ αἵτινες πληρόνουσι μέχρι 2,500 φράγκων κατὰ μῆνα τὸν ἐν Λονδίνῳ ἀνταποκριτήν των, ἀποστέλλοντα τακτικῶς καθ' ἑκάστην ἔκθεσιν τῶν ἐν Λονδίνῳ συμβαινόντων. Εἰς τὸν ἀνταποκριτὴν δὲ τῆς πρώτης τῶν εἰρημένων ἐπαρχιακῶν ἐφημερίδων, ἐγκλεισθέντα ἐν Μὲτζ μετὰ τοῦ στρατοῦ τοῦ Βαζαὶν, λέγεται ὅτι ἀνήκει ἡ ἰδέα τῆς ἀποστολῆς ἐπιστολῶν ἐν καιρῷ πολιορκίας δι' ἀεροστάτων ἀδεσπότων, ὧν κατόπιν εὑρέθησαν καὶ ἄνθρωποι τολμηροὶ ἵνα ἐπιβῶσιν.

Ἠδύνατό τις δὲ, ἂν μὴ ἐφοβεῖτο νὰ ἀποβῇ ὀχληρὸς, νὰ ἀριθμήσῃ ἑκατοστὺν ἔτι ὅλην ἐφημερίδων, αἵτινες ὡς ὁ «Ταχυδρόμος» τοῦ Leicester», ὁ «Ἑρμῆς τοῦ Λίβερπουλ», ὁ «Scotsman» τοῦ Ἐδιμβουργ, ἔχουσι τὰ γραφεῖα τῆς συντάξεως αὐτῶν εἰς ἄμεσον συγκοινωνίαν δι' ἰδίου σύρματος τηλεγραφικοῦ οὐχὶ μόνον μετὰ τοῦ ἐν Λονδίνῳ ἰδιαιτέρου αὐτῶν γραφείου, ἀλλὰ καὶ μετ' αὐτοῦ τοῦ Κοινοβουλίου. Διὰ τοῦ τρόπου τούτου παρίστανται, ὡς εἰπεῖν, εἰς τὰς συνεδριάσεις, ὧν παρακολουθοῦσι ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν τὰς συζητήσεις, τὰ ἐπεισόδια, τὰς ψηφορορίας, καὶ ταὐτοχρόνως μανθάνουσι πάντα τὰ ἐν Λονδίνῳ συμβαίνοντα, καὶ ἀλλαχοῦ ἔτι πάντα τὰ ζητήματα τὰ δυνάμενα νὰ ἀποβῶσιν ἀντικείμενα ἄρθρων κυρίων, οὕτω δὲ αἱ ἐφημερίδες αὗται εὑρίσκονται εἰς θέσιν νὰ ἀποφαίνωνται γνώμην ἐπὶ τῶν ζητημάτων συγχρόνως μὲ τὰς ἐν τῇ πρωτευούσῃ συναδέλφους αὐτῶν. Οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ δημοσιεύουσι, μετὰ δύο ἢ τρεῖς μόλις ὥρας ἀφ' οὗ τελειώσωσι, τὰς συζητήσεις τῆς Βουλῆς τῶν Κοινοτήτων καὶ τῆς τῶν Λόρδων ὁλοκλήρους (in extenso), ἀκριβῶς ὡς αἱ λονδίνειοι αὐτῶν συνάδελφοι· οὕτω δὲ ὁ σφιγμὸς τοῦ Κοινοβουλίου ἀκούεται ταὐτοχρόνως καὶ εἰς τὰς πλέον μεμακρυσμένας ἐσχατιὰς τοῦ Κράτους.

Ὁμολογητέον δὲ ὅτι ἡ Διεύθυνσις τοῦ ταχυδρομείου καὶ τηλεγραφείου διευκολύνει ὅσον ἔνεστι τὸ ἔργον τῆς δημοσιογραφίας διὰ παραχωρήσεων λίαν ἐπωφελῶν· ἰδιαίτερον τηλεγραφικὸν σύρμα τιθέμενον εἰς τὴν ὑπηρεσίαν μιᾶς ἐφημερίδος δὲν στοιχίζει ἀκριβώτερον χιλίων φράγκων κατὰ μῆνα καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν τοῦ Ἡνωμένου Βασιλείου, ὁ δὲ τύπος κέκτηται τὸ πολύτιμον πλεονέκτημα νὰ ἀποστέλλῃ τηλεγραφήματα ἀντὶ ἑνὸς φράγκου καὶ 25 λεπτῶν *δι' ἑκατὸν λέξεις*, ὅταν μεταχειρίζεται τὰ διὰ τὸ κοινὸν ὡρισμένα σύρματα.

Ἡ ἰσχυρὰ αὕτη διοργάνωσις καθιστᾷ φυσικῶς τὴν θέσιν ἐπαρχιακῶν τινων ἐφημερίδων φοβερὰν ἀπέναντι τῶν φύλλων τοῦ Λονδίνου. Ἂν καὶ ἡ πόλις, ἐν ᾗ ἐκδίδονται, μόλις ἀπέχει πέντε ἢ ἓξ ὥρας τῆς πρωτευούσης διὰ τοῦ σιδηροδρόμου, οὐχ ἧττον οὐδαμῶς δειλιῶσι νὰ διαγωνισθῶσι πρὸς τὰς μεγάλας αὐτῶν συναδέλφους τῆς πρωτευούσης, οὐχὶ δὲ σπανίως ἐξέρχονται νικηφόροι ἐκ τοῦ διαγωνισμοῦ τούτου. Βέβαιον ὅμως εἶνε ὅτι ὁ ἀγὼν δὲν διεξάγεται πάντοτε διὰ καθαρῶς ἠθικῶν μέσων.

Οὕτω λ. χ. πρὸ τριῶν ἢ τεσσάρων ἐτῶν ἐπαρχιακαί τινες ἐφημερίδες ἐσκέφθησαν νὰ ἐκμεταλλευθῶσι κατὰ τῶν «Καιρῶν», τῶν «Ἡμερησίων Νέων», τοῦ «Τηλεγράφου» καὶ τῆς «Σημαίας» τὴν ἀνάγκην, ἐν ᾗ εὑρίσκονται αἱ ἐφημερίδες αὗται, ἕνεκα τοῦ μεγάλου ἀριθμοῦ τῶν φύλλων, ἅτινα ἐκδίδουσι, καὶ τῆς ἀπείρου ἐκτάσεως τοῦ Λονδίνου, νὰ τίθενται ὑπὸ τὰ πιεστήρια τὴν δευτέραν ἢ τρίτην μετὰ τὸ μεσονύκτιον ὥραν, ὅπως δύνανται νὰ ἔχωσι διανεμημένα τὰ φύλλα αὐτῶν εἰς τὰ διάφορα ἐν τῇ πόλει πρακτορεῖα τῆς πωλήσεως κατὰ τὴν πέμπτην ἢ ἕκτην ὥραν τῆς πρωΐας· ταῦτα ἔχουσαι ὑπ' ὄψιν αἱ ἐπαρχιακαὶ ἐφημερίδες ἀνέβαλλον τὴν ἐκτύπωσιν αὐτῶν μέχρις οὗ ἐξετυποῦντο αἱ τῆς πρωτευούσης, τοῦτο δὲ οὐδεμίαν παρεῖχεν εἰς αὐτὰς δυσκολίαν ἕνεκα τῆς ἀσυγκρίτως στενοτέρας περιφερείας τῆς διαδόσεώς των, χάρις δὲ εἰς τὸ ἰδιαίτερον αὐτῶν σύρμα καὶ τὸν ἐν Λονδίνῳ ἀνταποκριτήν των, ἐργαζόμενον μετὰ πλείονος ζήλου ἢ εὐσυνειδησίας, κατώρθουν νὰ παρέχωσιν εἰς τὴν πρωϊνὴν αὐτῶν ἔκδοσιν οὐ μόνον τὰς ἰδίας αὐτῶν εἰδήσεις καὶ γνώμας, ἀλλὰ καὶ ἐκείνας, ἃς κατὰ τὴν αὐτὴν ἀκριβῶς ὥραν μετέδιδον αἱ μεγάλαι τοῦ Λονδίνου ἐφημερίδες.

Τοῦτο ἦτο φοβερὸν κτύπημα κατὰ τῶν Λεβιαθὰν τοῦ τύπου, οἵτινες δὲν ἠδύναντο νὰ μὴ τὸ ἀνταποδώσωσι. Εἰς τὴν πρόκλησιν λοιπὸν ἀπήντησαν φέροντες τὸν πόλεμον εἰς αὐτὸ τὸ ἔδαφος τῶν πολεμίων, τουτέστι συνεταιριζόμενοι καὶ ἐκπέμποντες ἰδιαιτέρας σιδηροδρομικὰς ἁμαξοστοιχίας ἀναχωρούσας ἐκ Λονδίνου τὴν τρίτην μετὰ τὸ μεσονύκτιον ὥραν καὶ φερούσας τὰς πρώτας χιλιάδας τῶν φύλλων, τὰς ἐξελθούσας ἐκ τῶν πιεστηρίων ἑκάστης ἐφημερίδος· τὰ φύλλα ταῦτα ἠδύναντο οὕτω νὰ διανέμωνται κατὰ τὴν ὀγδόην τῆς πρωΐας ἐν Βίρμιγγαμ, Μάντσεστερ ἢ Bradford, τουτέστι καθ' ἣν ὥραν ἐγίνετο ἡ διανομὴ καὶ εἰς τὰ προάστεια τοῦ Λονδίνου. Αἱ ςιβάδες τῶν φύλλων ἀναχωροῦσιν ἐν ᾗ καταστάσει ἐξέρχονται τῶν πιεστηρίων, καθ' ὁδὸν δὲ τακτοποιοῦνται, διαιροῦνται εἰς χωριστὰς δέσμας δι' ἕκαστον σταθμὸν, καὶ κατὰ τὴν διάβασιν ῥίπτονται εἰς τὸ κρηπίδωμα τοῦ σιδηροδρόμου, χωρὶς κἂν νὰ σταθῇ ἡ ἁμαξοστοιχία.

Τὸ γεγονὸς τοῦτο παρέχει μικρὰν ἰδέαν τῆς ὀξύτητος, ἣν προσέλαβεν ὁ διαγωνισμὸς τῶν ἐφημερίδων τῆς πρωτευούσης πρὸς τὰς τῶν ἐπαρχιῶν. Πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα ἠδύνατό τις νὰ ἀναφέρῃ καταδεικνύοντα οὐ μόνον τὸ πολυμήχανον καὶ ἐπινοητικὸν πνεῦμα, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐπιχειρηματικὸν τῶν διευθυνόντων τὰ μεγάλα ἐν Ἀγγλίᾳ ὄργανα τῆς δημοσιότητος.

Ὡς πρὸς τὴν δύναμιν τοῦ ὕφους καὶ τὴν ποικιλίαν τῆς ὕλης αἱ ἐφημερίδες τῶν ἐπαρχιῶν κατ' οὐδὲν ὑπολείπονται τῶν τοῦ Λονδίνου, ἂν δὲ πρέπῃ νὰ δώσωμεν πίστιν εἰς κριτὴν οὕτως ἀξιωματικὸν, ὡς εἶνε ὁ Γλάδστων, οὐχὶ σπανίως εἰς τὰς πρώτας αὐτῶν πρέπει νὰ δώσῃ τις τὰ πρωτεῖα. Ἀδύνατον νὰ ἀρνηθῇ τις ὅτι συχνότατα εἰσὶ ποικιλώταται καὶ διασκεδαστικώταται, τοῦτο δὲ διότι αὗται δὲν τηροῦσι τόσον αὐστηρῶς τοὺς κανόνας τῆς δημοσιογραφικῆς εθιμοτυπίας, καὶ οὐδόλως φοβοῦνται, περιστάσεως τυχούσης, νὰ ἀναγράφωσι λεπτομερῶς γεγονότα, ἐν τῇ Αὐλῇ ἢ τῇ πόλει συμβαίνοντα, ἅτινα δίδουσι τροφὴν εἰς τὴν περιέργειαν μᾶλλον ἢ εἰς τὰς σκέψεις τοῦ Κοινοῦ. Ἡ μεγάλη τῆς πρωτευούσης ἐφημερὶς εἶνε ὡς γηραιὸς διπλωμάτης, πάντοτε σοβαρὸς καὶ ὀχληρῶς ἐνίοτε ὁμιλῶν. Ἀλλ' ἡ μεγάλη ἐφημερὶς τοῦ Λὴδ ἢ τοῦ Μάντσεστερ εἶνε ἐπίχαρις καὶ κομψὸς νεανίας εὑρίσκων ἀπανταχοῦ ἐλευθέραν πρόσοδον, καὶ ὅστις τὸ ἑσπέρας ἐν τῇ Λέσχῃ οὐδαμῶς ἀξιοῖ νὰ τὸν παρακαλέσωσιν ἵνα διηγηθῇ τὰ πολλὰ καὶ περίεργα πράγματα, τὰ ὁποῖα ἔμαθε τὴν ἡμέραν.

Καὶ ἐπαρχιακὸν μὲν τύπον ἔχει πᾶσα χώρα· ἀλλ' ὅ,τι μόνον ἐν τῇ Μεγάλῃ Βρετανίᾳ πράγματι ἀπαντᾶται εἶνε ἡ ἐφημερὶς τῆς συνοικίας, ἐφημερὶς ἧς ἡ διάδοσις καὶ ἡ ἐπιρροὴ εἶνε περιωρισμένη εἰς ἓν μόνον προάστειον, εἰς ἓν τῆς πόλεως διαμέρισμα, ὁποῖαι εἶνε λ. χ. τὰ «South Kensington News», ὁ «Southwark Weekly». Τοιαύτας ἐφημερίδας τὸ Λονδῖνον ἀριθμεῖ οὐχὶ ὀλιγωτέρας τῶν *ἑξήκοντα*, πάσας ἀκμαζούσας καὶ μετὰ ζήλου καὶ ἐμπειρίας συζητούσας περὶ τῶν διαφόρων ἐπιτοπίων ζητημάτων, περὶ τῆς καταστάσεως τῶν ὁδῶν καὶ τῆς ὑγιεινῆς τῆς συνοικίας, περὶ ἀνατροφῆς καὶ τῶν τοιούτων, λαμβάνουσαι λίαν ἐνεργὸν μέρος εἰς τοὺς ἐκλογικοὺς ἀγῶνας καὶ χορηγοῦσαι πᾶσαν ἀναγκαίαν πληροφορίαν διὰ τὰς οἰκιακὰς ἀνάγκας τῶν κατοίκων τῆς περιφερείας των. Τὰ πλειότερα τῶν φύλλων τούτων εἶνε ἑβδομαδιαῖα, ἀλλ' ὑπάρχουσι καί τινα συχνότερον ἐκδιδόμενα, καὶ δύο ἢ τρία ἐξ αὐτῶν τοιαύτην ἔσχον ἐπιτυχίαν, ὥστε ἠδυνήθησαν νὰ καταστήσωσιν ἡμερησίαν τὴν ἔκδοσίν των· μία τῶν ἐφημερίδων τούτων, πρὸ εἰκοσαετίας ἢ τριακονταετίας ἱδρυθεῖσα ἐν τῷ προαστείῳ Islington, πλησιάζει νὰ καταστῇ μία τῶν μεγάλων ἐφημερίδων τῆς πρωτευούσης.

Η ΑΡΑΧΝΗ

ὡς κύρη, σύζυγος καὶ μήτηρ.

Ὑπὸ τὸν περίεργον τοῦτον τίτλον ἡ γαλλικὴ «Ἐφημερὶς τῶν ζῴων» (Gazette des animaux) δημοσιεύει τὸ ἀκόλουθον ἀρθρίδιον, ὅπερ ὡς ἱκανῶς ἐνδιαφέρον μεταφέρομεν ἐνταῦθα χάριν τῶν ἀναγνωστῶν τῆς «Ἑστίας».

«Φύσει ἐχθρὰ τῶν ὁμοίων αὐτῆς ἡ ἀράχνη ζῇ βίον μονήρη. Πάντα τὰ οὕτω διαιτώμενα ζῷα εἰσὶν ὡς ὑπό τινα κατάραν. Ὅταν δύο αὐτῶν συναντηθῶσι, τὸ ἰσχυρότερον ἢ τὸ πονηρότερον θὰ ἐξολοθρεύσῃ τὸ ἄλλο. Αὐτὸς ὁ ἔρως, ὁ φέρων εἰς προσέγγισιν καὶ τὰς μᾶλλον δυστρόπους καρδίας, δὲν δύναται νὰ κατανικήσῃ τὴν σφοδρὰν αὐτὴν ἀπέχθειαν, καὶ δι' αὐτὰ ὁ γλυκὺς τοῦ γά-

μου δεσμὸς εἶνε νόμος τυραννικὸς, καὶ διὰ τοῦτο ὅσον ἔνεστι βραχυτέρας διαρκείας.

Πολλοὶ φυσιολόγοι ἔκαμαν παρατηρήσεις ἐπὶ τῶν γάμων τῆς ἀράχνης, αἱ δὲ μαρτυρίαι αὐτῶν, αἵτινες γενικῶς εὑρίσκονται συνᾴδουσαι, ἀναφέρουσι περιέργους λεπτομερείας περὶ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν συνάπτει τοὺς γάμους του τὸ μικρὸν ζωύφιον.

Καὶ πρῶτον ἄξιον σημειώσεως εἶνε ὅτι ὁ ἄρρην εἶνε μικρότερος τῆς θηλείας. Διατί μικρότερος; Ἡ φύσις μόνη γνωρίζει, ἡ ὁποία ἔπλασε τὸ ζῷον.

Τὸ πρῶτον τοῦ ἄρρενος ἐρωτικὸν διάβημα, ὅστις δὲν εἶνε τόσον εὐήθης ὥστε νὰ παρασυρθῇ ὑπὸ τοῦ πάθους του καὶ νὰ πέσῃ ἐλεεινὸν αὐτοῦ θῦμα, συνίσταται εἰς τὸ νὰ ὑφάνῃ, οὐ μακρὰν ἐκείνης ἥτις ἔτρωσε τὴν καρδίαν του, τὸν ἐλαφρὸν ἱστόν του. Περατώσας τὴν προκαταρκτικὴν ταύτην ἐργασίαν, προχωρεῖ λάθρα καὶ ἡσύχως, καὶ διά τινος κτυπήματος τοῦ ποδὸς ἐπιρρέει ἐλαφρὰν δόνησιν εἰς τὴν κατοικίαν τῆς κυρίας, ἧς ἐπιζητεῖ τὴν εὔνοιαν.

Αὕτη, ὑπολαμβάνουσα ὅτι λεία τις ἔπεσεν εἰς τὰ δίκτυά της, τρέχει ἀμέσως πρὸς αὐτήν. Σπουδὴ ματαία, τὸ θῦμα δὲν εἶνε ἡ καρδία ἐκλιπαροῦσα ἀγάπην.

Ἀλλ' ἡ ἀράχνη εἶνε ἡ ὀλιγώτερον παντὸς ζῴου εὐαίσθητος εἰς τὰς ἐρωτικὰς ἐπικλήσεις, καὶ ἡ τοιαύτη τῶν ἐλπίδων της διάψευσις τόσον τὴν καθιστᾷ μανιώδη, ὥστε ἀντὶ εὐνοίας ὀργῆς μόνον καὶ ἀγανακτήσεως βλέμματα ἐξακοντίζει ἐκ τῶν ὀκτὼ αὐτῆς ὀμμάτων κατὰ τοῦ ὀχληροῦ τοῦ ἀνησυχοῦντος αὐτήν.

Καὶ τότε οὗτος, κατεπτοημένος καὶ τρέμων τὴν ὀργήν της, σπεύδει νὰ φύγῃ καὶ κρυβῇ εἰς γωνίαν τινά, ὅπου μένει ἀκινητῶν.

Τοῦ πρώτου τρόμου παρελθόντος, τὸ θάρρος αὐτοῦ ἄρχεται ἀναγεννώμενον, καὶ μετὰ μικρὸν ἰδοὺ αὐτὸς πάλιν ἔμπροσθεν τῆς θύρας τῆς κυρίας.

Ἀλλὰ μάταιος κόπος, καὶ τὴν φορὰν αὐτὴν ἡ αὐτὴ ἀποτυχία τὸν περιμένει.

Ἀλλ' ὁ ἐπιμένων νικᾷ. Ἡ ἐπιμονή του μαλάσσει ἐπὶ τέλους τὴν σκληροκάρδιον, ἥτις ἀποφασίζει νὰ πραΰνῃ τὴν ὀργήν της καὶ νὰ ἐπιτρέψῃ εἰς τὸν δειλὸν λάτρην της νὰ ὑπερβῇ τὴν φλιὰν τοῦ ἐνδιαιτήματός της, καὶ φαίνεται μάλιστα ὅτι κολακεύεται ἀπὸ τὰς προσπαθείας του. Ἐν ἑνὶ λόγῳ τὸν δέχεται ἀσμένως, ἀλλ' ὄχι καὶ μὲ ὑπερβολικὴν σπουδήν.

Ἐν τούτοις ὁ ὑμέναιος, οὗτινος τόσοι προηγήθησαν κίνδυνοι, δὲν δύναται νὰ μὴ ἐγκλείῃ τρικυμίας καὶ καταστροφάς.

Ὄντως δὲ, εὐθὺς μετὰ τὸ συνοικέσιον, ὁ σύζυγος σχεδὸν βέβαιος ὅτι θὰ βοκανισθῇ μὲ μεγάλην εὐχαρίστησιν ὑπὸ τοῦ ἡμίσεός του, γίνεται διὰ παντὸς ἄφαντος.

Καὶ ὅμως ποία ἀντίθεσις! Ἐνῷ ἡ ἀράχνη ὡς κόρη καὶ ὡς σύζυγος εἶνε ὁποίαν τὴν εἴδομεν, ὡς μήτηρ εἶνε πρότυπον ἀληθῶς τρυφερότητος καὶ ἠθικῆς τελειότητος.

Εὐθὺς ὡς γεννήσῃ τὰ ὠά της, λαμβάνει αὐτὰ, τὰ περιτυλίσσει διὰ τεμαχίου ἐκ τοῦ ἱστοῦ της, καὶ συναποφέρει τὸν θησαυρὸν μεθ' ἑαυτῆς. Ἂν δέ τις θελήσῃ νὰ τῆς τὰ ἀποσπάσῃ, θὰ ἴδῃ πόσον ἐμμανῶς προσπαθεῖ νὰ τὰ ἀνακτήσῃ· εἰς μάτην δὲ θὰ ἐπεχείρει καὶ νὰ τὴν ἀπατήσῃ ἀντικαθιστῶν αὐτὰ δι' ἄλλων. Καὶ ποίαν πάλιν δὲν ἐπιδεικνύει τρυφερότητα καὶ μητρικὴν στοργὴν, ὅταν ἐκκολαφθῶσι τὰ μικρά της! Εἰς ἐπίμετρον δὲ παραδειγματικὴ εἶνε ἡ σύμπνοια ἡ ἐπικρατοῦσα μεταξὺ ὅλων τῶν μελῶν τῆς νέας οἰκογενείας.

Δυστυχῶς ὅμως ἡ γλυκεῖα αὕτη ἁρμονία ὀλίγον διαρκεῖ, μετ' οὐ πολὺ δὲ, ἐφ' ὅσον αὐξάνουσι, σφοδρὰ ἀπέχθεια ἄρχεται ἀπομακρύνουσα τοὺς ἀδελφοὺς ἀπὸ τὰς ἀδελφὰς, οἵτινες ἐπὶ τέλους χωρίζονται ὁριστικῶς, ὅπως μὴ συναντηθῶσι πλέον ἢ ὡς ἐχθροὶ μανιώδεις καὶ ἀνυπόμονοι νὰ καταφαγωθῶσιν».

* *

ΟΙ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟΙ ΚΗΠΟΙ

Εἰς πολλὰς πόλεις τῆς Γαλλίας, ἔνθα ὑπάρχουσι φρουραὶ, οἱ διοικηταὶ τῶν σταθμευόντων σωμάτων μεριμνῶντες περὶ τῆς ὑγιείας τῶν στρατιωτῶν, καὶ περὶ τοῦ τρόπου ν' αὐξήσωσι τὸ σύνηθες ποσὸν τῆς τροφῆς ἄνευ ὑπερβάσεως τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ σιτηρεσίου, διωργάνωσαν τοὺς στρατιωτικοὺς κήπους. Οὕτω δὲ κατώρθωσαν καθ' ἑκάστην οἱ στρατιῶται νὰ ἔχωσιν ἀφθονίαν χλωρῶν ὀσπρίων, ἀνεξόδως, τὰ ὁποῖα καθιστῶσι πλειοτέραν καὶ καλλιτέραν τὴν συνήθη μερίδα τοῦ στρατιώτου. Τοῦτο κυρίως ἐγένετο εἰς τοὺς στρατιωτικοὺς κήπους τῆς βορείου καὶ δυτικῆς Γαλλίας. Μεγάλαι ἐκτάσεις γαιῶν, τέως ἄγονοι, ἐκαλλιεργήθησαν, καθὼς ἐπὶ παραδείγματος αἱ τάφροι τῶν φρακτῶν πόλεων.

Ὅπως ἐνθαρρύνωσι τὴν καλλιέργειαν ταύτην, πολλαὶ γεωργικαὶ ἑταιρίαι ἐδέχθησαν τὰ προϊόντα τῶν στρατιωτικῶν κήπων εἰς τοὺς διαγωνισμούς των. Εἷς τῶν διαγωνισμῶν τούτων ἔλαβε χώραν πρό τινος χρόνου ἐν Ρουέν. Εἴς τινα σημείωσιν ἐπὶ τούτου γενομένην εὑρίσκομεν περιέργους πληροφορίας ὡς πρὸς τὰ ἀποτελέσματα τῶν κήπων τοῦ 24ου συντάγματος.

Ἐν διαστήματι 8 μηνῶν διενεμήθησαν εἰς τοὺς στρατιώτας ὄσπρια χλωρὰ ἐκ τῶν κήπων τοῦ συντάγματος 22,876 χιλιόγραμμα λαχάνων, 650 χιλιόγρ. κράμβης, 800 δαυκίων, 7,292 πράσσων, 607 κρομμύων κ.τ.λ. ἀξίας 2,500 φράγκων.

Οἱ στρατιωτικοὶ κῆποι καλλιεργοῦνται ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν, προθύμως ἐν αὐτοῖς ἐργαζομένων, διότι τὰ προϊόντα ἀνήκουσιν εἰς αὐτούς. Ἔχουσι δὲ καὶ τὸ προσὸν οἱ κῆποι οὗτοι, ὅτι διατηροῦσι παρὰ τοῖς χωρικοῖς στρατιώταις τὴν ἀγάπην πρὸς τὰς γεωργικὰς ἐργασίας, πλὴν δὲ τούτων οἱ στρατιῶται διδάσκονται καὶ νέους τρόπους καλλιεργείας, οὓς κατόπιν εἰσάγουσιν ἐπανερχόμενοι εἰς τὰς κατοικίας των. Ν.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Ὁ κ. Β..., γνωστὸς ἄσωτος, ἀσθενήσας τελευταῖον, προσκαλεῖ τὸν ἰατρόν του.

— Ἓν μόνον πρᾶγμα μ' ἀνησυχεῖ, λέγει, πρὸς τὸν ἰατρόν,—τὰ χρέη μου. Ποτέ μου δὲν παρακαλῶ, ἰατρέ· καὶ ὅμως αὐτὴν τὴν νύκτα ἐζήτησα ἀπὸ τὸν Θεὸν τὴν χάριν νὰ παρατείνῃ τὰς ἡμέρας μου μέχρις οὗ ἐξοφλήσω τοὺς πιστωτάς μου.

Ὁ ἰατρὸς, ἔκπληκτος διὰ τὸ τοιοῦτον αἴσθημα τοῦ πελάτου του, τοῦ λέγει·

— Φίλτατέ μου Β... τὸ αἴσθημα αὐτὸ σὲ τιμᾷ πολὺ, καὶ οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι ὁ Θεὸς θὰ εἰσακούσῃ τὴν παράκλησίν σου.

— Ἄ! ἐὰν ὁ Θεὸς μοῦ ἔκαμνεν αὐτὴν τὴν χάριν, ἐξηκολούθησεν ὁ Β... μειδιῶν, εἶμαι βέβαιος ὅτι ποτὲ δὲν θὰ ἀπέθνησκα.

* * *

Προχθὲς χωρικός τις ἔκ τινος χωρίου τῆς Ἀττικῆς παρουσιάζεται εἴς τι κατάστημα τῆς ἀγορᾶς καὶ ζητεῖ ὀμματοϋάλια.

Ἐξακολουθεῖ νὰ δοκιμάζῃ τὸ ἓν μετὰ τὸ ἄλλο ζεῦγος, ἀλλὰ κανὲν δὲν τοῦ ἔρχεται· δὲν εἰμπορεῖ νὰ *διαβάσῃ*.

— Μά, νὰ σοῦ 'πῶ, *κουμπάρε*, τοῦ λέγει αἴφνης ὁ ἔμπορος, μήπως δὲ ξεύρεις νὰ *διαβάζῃς*;

—Ἔ, μὰ σὰν ἤξερα νὰ διαβάζω, ἀποκρίνεται ἀρελῶς οὗτος, τί τἄθελα τὰ γυαλιά;

* * *

Ἡ οἰκογένεια Α** ἔχει ὑπηρέτριαν μόλις ἐλθοῦσαν ἐκ τῆς νήσου της, ἁπλοϊκωτάτην.

Πρό τινων ἡμερῶν, ἐνῷ τὸ γεῦμα ἦτο ἕτοιμον, τὴν κράζει ἡ κυρία·

— Μαρίνα, γιατί δὲν ἔρχετ' ὁ ἀφέντης σου; Πές του, θὰ κρυώσῃ ἡ σούπα.

Ἡ Μαρίνα, ἡ ὁποία εἶδε τὸν κύριον νὰ τρίβῃ τοὺς ὀδόντας τουμὲ *βούρτσαν*, ἀποκρίνεται·

— Κυρία, ἀκονίζει τὰ 'δόντια του!

* * *

Ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἡ ἀνάγκη τῆς περιαυτολογίας εἶνε ἡ αἰτία τῶν ἐκμυστηρεύσεων· ἀνόητος δὲ θὰ ἦτο ὁ πιστεύων ὅτι εἶνε τεκμήριον πλειοτέρας πρὸς αὐτὸν ἐμπιστοσύνης.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Μελετήσας ἐπὶ μακρὸν τὴν οὐσίαν τῆς μουσικῆς, συνιστῶ εἰς πάντας τὴν ἀπόλαυσιν τῆς τέχνης ταύτης ὡς τὴν πασῶν ἐκλεκτοτέραν. Οὐδεμία ἄλλη ἐπιδρᾷ ἐπὶ τῆς ψυχῆς πλέον ἀμέσως καὶ πλέον βαθέως, διότι καὶ οὐδεμία ἄλλη ἀποκαλύπτει πλέον ἀμέσως καὶ πλέον βαθέως τὴν πραγματικὴν φύσιν τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ ἀκρόασις ὡραίας τινὸς ἁρμονίας εἶνε ὡς τι λουτρὸν τοῦ πνεύματος· ἐπὶ στιγμὴν ἐξαγνίζει αὐτὸ ἀπὸ παντὸς ῥύπου, ἀπὸ παντὸς ὅ,τι εἶνε εὐτελὲς ἢ χυδαῖον· ἐξαίρει τὸν ἄνθρωπον καὶ προκαλεῖ ἐν αὐτῷ τὰς εὐγενεστέρας ἰδέας ὧν εἶνε ἄξιος· τότε δὲ αἰσθάνεται καθαρά τί ἀξίζει, ἢ μᾶλλον τί ἠδύνατο νὰ ἀξίζῃ. (Schopenhauer).

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἐν Τύνιδι, ὡς καὶ ἐν ὅλῃ σχεδὸν τῇ ἄλλῃ Ἀφρικῇ, ἡ εὐσαρκία εἶνε τὸ κυριώτερον προσὸν, ἵνα γυνή τις θεωρῆται ὡραία· καὶ διὰ τοῦτο αὐτόθι παχύνουσι τὰς γυναῖκας διὰ τὸν γάμον, ὡς ἀλλαχοῦ τὰ ζῷα ἵνα χρησιμεύσωσιν εἰς τροφὴν τοῦ ἀνθρώπου. Ἐὰν δὲ συμβῇ χηρευμένος τις νὰ θέλῃ νὰ συνάψῃ δεύτερον γάμον, ἡ μέλλουσα αὐτοῦ σύζυγος ὑποβάλλεται εἰς τὴν ἀκόλουθον δίαιταν· Θέτουσιν εἰς τὰς χεῖρας, τοὺς δακτύλους καὶ τὰ σφυρὰ τῶν ποδῶν της τὰ βραχιόλια καὶ δακτυλίδια τῆς πρώτης συζύγου τοῦ μνηστῆρός της, καὶ ἔπειτα ἀρχίζουν νὰ τὴν τρέφωσιν ἐπιμελῶς μέχρις οὗ παχυνθῇ ἱκανῶς, ὥστε νὰ τῇ προσαρμόζωνται ἀκριβῶς τὰ εἰρημένα κοσμήματα. Τούτου κατορθωθέντος, παραδίδοται εἰς τὸν ἄνδρα ὁμοία πρὸς τὴν πρώτην κατὰ τὸ πάχος.

Ἐν Γερμανίᾳ ἡ διεύθυνσις τῶν ταχυδρομείων παρέδωκεν ἐσχάτως εἰς χρῆσιν τοῦ κοινοῦ γραμματόσημα τετυπωμένα διὰ χρώματος, ὅπερ ἐξαλείφεται ἅμα ὡς ἤθελε διαβραχῇ. Τὸν νεωτερισμὸν τοῦτον εἰσήγαγεν ἡ ἀχρὴ, ὅπως ἀποφύγῃ κατάχρησιν γινομένην ὑπὸ ἀνθρώπων αἰσχροκερδῶν, οἵτινες γραμματόσημα, χρησιμοποιηθέντα ἤδη, ἔθετον ἐκ νέου εἰς κυκλοφορίαν, ἐξαλείφοντες διὰ χημικῶν μέσων τὰ ἐπ' αὐτῶν γράμματα τῆς σφραγῖδος τοῦ ταχυδρομείου.

Τὸ νέον εἶδος τῶν γραμματοσήμων οὐ μόνον ματαιοῖ πᾶσαν ἀπόπειραν πρὸς ἀπάτην, ἀλλὰ καὶ καθιστᾷ ἀδύνατον τὴν ἀποκόλλησιν τοῦ γραμματοσήμου διὰ τῆς διαβρέξεως αὐτοῦ· διότι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει τὸ χρῶμα αὐτῶν ἀφαιρεῖται, τοῦτο δὲ καθιστᾷ αὐτὰ ἄχρηστα.

Τῇ 21 μαρτίου, τῇ ἐπαύριον ἀφ' ἧς ἠτυθένησεν ὁ Βήκονσφηλδ, ἔμελλε νὰ καθίσῃ τὸ τέταρτον, ἵνα τελειωθῇ ἡ εἰκὼν αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ περιφήμου ζωγράφου Μιλλαὶς, ὅστις εἶχε πρότερον εἰκονογραφήσῃ τοὺς δύο πολιτικοὺς ἀντιπάλους του Βράϊτ καὶ Γλάδστωνα. Τὰς πρώτας ἡμέρας τοῦ νοσήματός του διήγαγε διορθῶν οὓς ἀπήγγειλε λόγους ἐν τῇ Ἄνω Βουλῇ, καὶ ἰδίως τὴν πρὸς τὴν βασίλισσαν συλλυπητήριον προσλαλιὰν ἐπὶ τῇ δολοφονίᾳ τοῦ Τσάρου. Πολλάκις παρετήρησε τοῖς παρεστῶσι· «δὲν ἐπιθυμῶ νὰ νομίσωσιν οἱ μεταγενέστεροι, ὅτι δὲν ἐπίσταμαι νὰ ὀρθογραφήσω». Ἐρωτώμενος ὑπὸ τοῦ στενοῦ φίλου του, λόρδου Βάρκλεϊ, ποῦ ἐγεννήθη, ἀπεκρίνατο· «ἐν Ἀδέλφῃ, παρὰ τὴν δυτικὴν τοῦ Λονδίνου ἄκραν, καὶ δὴ ἐντὸς βιβλιοθήκης. Ὁ πατήρ μου δὲν ἦτο πλούσιος, ὅτε ἐνυμφεύθη. Ἐν Ἀδέλφῃ

εἶχεν ἐνοικιάσει πολλοὺς κοιτῶνας, οἵτινες ἦσαν ἅπαντες μεστοὶ βιβλίων καὶ χειρογράφων, ὅτε ἐγὼ ἦλθον εἰς τὸ φῶς». Δὶς εἶπε τῷ ἰατρῷ αὐτοῦ «ἐπεθύμουν νὰ ζήσω, ἀλλὰ δὲν φοβοῦμαι τὸν θάνατον. Ἐὰν ἤμην Νιχιλιστής, θὰ ὡμολόγουν ἅπαντα». Ταῦτα δὲ εἶπε μειδιῶν, ὑπαινισσόμενος εἰς τὰς ἐν Ῥωσσίᾳ λεγομένας ἀστυνομικὰς βασάνους. Γενικὸν ἐπιμελητὴν τῆς ἐκτενεστάτης ἰδιωτικῆς ἀλληλογραφίας του ἀπέδειξε τὸν λόρδον Ῥόουτον, ἐντειλάμενος αὐτῷ νὰ ποιήσῃ οἱανδήποτ' ἂν χρῆσιν ὑπολάβῃ αὐτὸς ἀρμοδιωτέραν. Οἱ πλεῖστοι τῶν ἡγεμόνων τῆς Εὐρώπης καὶ ἅπαντες οἱ πρωθυπουργοὶ διεβίβασαν εἰς Λονδῖνον συλλυπητήρια ἐπὶ τῇ τελευτῇ τοῦ ἀνδρός. Ὁ Βίσμαρκ ἀπεφήνατο, ὅτι διὰ τῆς μεταστάσεως τοῦ Βήκονσφηλδ ὑπέστη δεινὴν ζημίαν οὐ μόνον τὸ ἀγγλικὸν ἔθνος, ἀλλὰ καὶ ὅλη ἡ ἤπειρος Εὐρώπη.

Εἶνε γνωστόν, γράφει ὁ *Αἰών*, ὅτι ὁ ἀποθανὼν λόρδος Βήκονσφηλδ ἐν τῇ πρώτῃ αὐτοῦ ἀγορεύσει ἐν τῇ Βουλῇ τῶν Κοινοτήτων κατεγελάσθη ὑπὸ τῆς πλειονοψηφίας, καὶ ἠναγκάσθη νὰ κατέλθῃ τοῦ βήματος ἐν μέσῳ τῆς γενικῆς θυμηδίας, ἀφοῦ ὅμως πρότερον ἐξετόξευσε κατὰ τῶν περιγελώντων αὐτὸν προφητείαν περὶ τῆς μελλούσης ῥητορικῆς αὐτοῦ δεινότητος, θαυμασίως πληρωθεῖσαν. Ὁ διάσημος Ἄγγλος συγγραφεὺς Γεώργιος Brantes, διηγεῖται ὡς ἑξῆς τὰ κατὰ τὸ ἐπεισόδιον ἐκεῖνο· «Ὁ Δισραέλης ἐξελέχθη τῷ 1838 βουλευτὴς ἐν τῇ πρώτῃ ἐπὶ τῆς βασιλίσσης Βικτωρίας βουλευτικῇ περιόδῳ, ἀφοῦ τετράκις ἀπὸ τοῦ 1832 ἐξετέθη ὡς ὑποψήφιος καὶ πάντοτε ἀπέτυχε. Κατὰ τὰ ἓξ ὅμως ἔτη ταῦτα, ἡ πολιτεία τῶν ἀκραιφνῶν δημοκρατικῶν ῥιζοσπαστικῶν συνετέλεσεν, ὅπως γίνῃ τέλειος τόρυς, καὶ αὐτὸς ὅστις κατὰ τὴν πρώτην αὐτοῦ ὑποψηφιότητα ἐξετέθη ὡς προστατευόμενος τοῦ ἰρλανδοῦ δημαγέρτου Ὀ Κοννὲλ, κατηγόρει αὐτὸν τελευταῖον ὡς ἔχοντα «αἱματοφύρτους χεῖρας», καὶ ἐξέφραζε τὴν ἐλπίδα ὅτι εἰς «Φιλίππους ὄψεται» αὐτόν. Ὁ Δισραέλης, ἀφοῦ ἐπὶ πολλὰς ἑβδομάδας ἤδρευεν ἐν τῇ Βουλῇ, ἐπελάβετο τῆς εὐκαιρίας ὅπως παλαίσῃ κατὰ τοῦ Ὀ Κοννὲλλ τῇ ἑσπέρᾳ τῆς 7 Δεκεμβρίου 1838, κατά τινα συζήτησιν περὶ χρηματικῶν ἐράνων διοργανωθέντων ὑπὸ τῶν Οὐίγων καὶ τῶν ῥιζοσπαστικῶν πρὸς ὑποστήριξιν τῶν προτεσταντικῶν καὶ καταπολέμησιν τῶν καθολικῶν ἐκλογῶν ἐν Ἰρλανδίᾳ. Μετὰ σφοδροτάτην ἀγόρευσιν τοῦ Ὀ Κοννὲλλ, ἠγέρθη ὁ Δισραέλης, ὅστις τότε ἕνεκα τῶν ἐπιδεικτικῶν αὐτοῦ δημοσίων ἐνεργειῶν ἐθεωρεῖτο ὡς ἀγύρτης καὶ οὐδὲν πλέον. Εἶχε δ' ὄψιν ἀσυνήθη, πρόσωπον ὠχρότατον, ὀφθαλμοὺς μέλανας, καὶ μακρὰν οὖλην κόμην, καὶ ἐνδυμασίαν πολὺ παράξενον συνισταμένην ἐκ πρασίνου ὑπενδύτου κεκοσμημένου διὰ χρυσῶν ἁλύσεων, καὶ μέλανος λαιμοδέτου ἄνευ περιλαιμίου. Ἡ Βουλὴ μόλις συνεκράτει τὸν γέλωτα καὶ προτοῦ ν' ἀρχίσῃ τὴν ὁμιλίαν αὐτοῦ ὁ Δισραέλης· καὶ ὅτε ἐν προοιμίῳ ἐζητήσατο τὴν ἐπιείκειαν, ἣν παρέχει ἡ Βουλὴ εἰς πάντα τὰ νέα μέλη, καὶ ἧς ὑπέσχετο νὰ μὴ κάμῃ κατάχρησιν, ἀντήχησαν ἀμέσως εἰρωνικὰ «Ἀκούετε! ἀκούετε!». Εὐθὺς δὲ μετὰ τοῦτο ὁ Δισραέλης ἐπετέθη πικρότατα κατὰ τοῦ ἀξιοτίμου καὶ λογιωτάτου ἐκ Δουβλίνου βουλευτοῦ (τοῦ Ὀ Κοννὲλλ), καὶ ἀπεκάλεσε τὴν προηγηθεῖσαν ἀγόρευσιν τούτου «ῥητορικὸν συνονθύλευμα». Ἡ Βουλὴ ἀπεκρίνατο εἰς ταῦτα διὰ γελώτων μυκτηριστικῶν. Ὁ τότε ἐν τῷ κολοφῶνι τῆς δυνάμεως αὐτοῦ διατελῶν ἐθνικὸς ἥρως τῶν Ἰρλανδῶν ἐκάθητο ἀπέναντι τοῦ παρατόλμου ἀγορητοῦ καὶ ἐκάγχαζε πλατύτατον, ἐνῷ ἡ φρουρὰ αὐτοῦ, ὁ οὐλαμὸς τῶν Ἰρλανδῶν βουλευτῶν, ἤρχισε λυσσωδῶς θορύβους, συριγμοὺς, γέλωτας, ποδοκροτήματα. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν δὲν κατώρθωσαν νὰ ἐξαναγκάσωσι τὸν ἀγορεύοντα, ὅπως κατέλθῃ τοῦ βήματος, ἀλλ' ἐν τῇ συνεχείᾳ τοῦ λόγου αὐτοῦ ὁ Δισραέλης ἐποιήσατο χρῆσιν ἀποστροφῶν ἀκαταλληλοτάτων καὶ χειρονομιῶν ἀναρμόστων, ὥστε οἱ γέλωτες ηὔξανον ἐν ἑκάστῃ φράσει αὐτοῦ. Αἱ κατὰ τῶν Οὐίγων κατηγορίαι διήγειραν καγχασμοὺς, ὅτε δὲ τέλος κατήγγειλε τὸν Οὐίγον ὑπουργὸν, ὅτι ζητεῖ νὰ ἐλευθερώσῃ τὴν Ἰρλανδίαν, καὶ νὰ δεσμεύσῃ τὴν Ἀγγλίαν κλείων αὐτὴν διὰ τῶν κλειδῶν τοῦ Ἁγίου Πέτρου, δὲν ἐδυνήθη πλέον νὰ ἐξακολουθήσῃ τὴν ἀγόρευσιν αὐτοῦ, ἐκκωφωθεὶς ὑπὸ τοῦ ἐπιτεινομένου θορύβου καὶ τῶν γελώτων. Ἐνῷ δὲ μέχρις ἐκείνης τῆς στιγμῆς διετήρει τὴν ἀταραξίαν αὐτοῦ, τότε τὰ ἔχασε. καὶ ἀτενίσας ἀσκαρδαμυκτεὶ τινὰς τῶν γελώντων ἀντιπάλων αὐτοῦ, ἐξέτεινε τὰς χεῖρας καὶ εἶπε μετὰ φωνῆς βροντώδους καὶ σχεδὸν φοβερᾶς: «Οὐδαμῶς ἐκπλήσσομαι ἐπὶ τῇ γινομένῃ μοι ὑποδοχῇ. Πολλάκις ἐπεχείρησα πολλὰ καὶ πάντοτε ἐπέτυχον τελευταῖον. Νῦν κατέρχομαι τοῦ βήματος· θὰ ἔλθῃ ὅμως χρόνος καθ' ὃν θὰ μὲ ἀκούσητε!». Ἐκάθησε δὲ πνιγόμενος ὑπὸ τῶν κυμάτων τῶν μυκτηριστικῶν γελώτων, παρέχων παρήγορον παράδειγμα εἰς τοὺς περὶ τοῦ μέλλοντος αὐτῶν ἀμφιβάλλοντας νεαροὺς ῥήτορας.

Αἱ ἐν ὅλῃ τῇ Γαλλίᾳ ἐκδιδόμεναι ἐφημερίδες συμποσοῦνται εἰς 1,800, ἤτοι μία ἐπὶ 20 χιλ. κατοίκων, ἐνῷ ἐν Ἑλβετίᾳ μία ἐφημερὶς ἀναλογεῖ πρὸς 1,700 κατοίκους. Ἐν Παρισίοις ἐκδίδονται 463 ἐφημερίδες, ὧν αἱ 70 εἰσὶ πολιτικαὶ ἡμερήσιαι.

Εἰς Ἀνάγνωστης

ΜΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΗ ΚΑΘ' ΕΒΔΟΜΑΔΑ

Εἰς βαπτόμενον.

Τὴν κεφαλὴν βάπτεις, γῆρας δὲ σὸν οὔποτε βάψεις,
οὐδὲ παρειάων ἐκτανύσεις ῥυτίδας.
Μὴ τοίνυν τὸ πρόσωπον ἅπαν ψιμύθῳ κατάπλαττε,
ὥστε προσωπεῖον, κοὐχὶ πρόσωπον ἔχειν.
Οὐδὲν γὰρ πλέον ἐστί. Τί μένει; Οὔποτε φῦκος
καὶ ψίμυθος τεύξει τὴν Ἑκάβην Ἑλένην.

(Λουκιανός).

ΑΘΗΝΗΣΙ, — ΤΥΠΟΙΣ ΚΟΡΙΝΝΗΣ ΠΛΑΤΕΙΑ «ΣΜΟΝΟΙΑΣ»